

КАТТА ОИЛАНИНГ

Янгийўл тумани Нов маҳалласида истиқомат қилаётган Шамсиддин ота Шамсиевни йўқлаб бориб томоркада иш устида учратдик. Ота 84 ёшда бўлишига қарамай қадлари тик, руҳлари тик, диллак инсон экан.

-Нафакага чиқсанидан бери томорка асосий иш жойимга айланган, - деган бошлади ота субхатлашарканимиз. - Бир замонлар бобом шу ерларга нов билан сув келтириб деххончиллик килган. Маҳалламизинг номи ҳам шунга асосланған кўйилган. Онам содда, итоаттўй, қамтар аёл эди. Отам эса қатъияти, талабчан эдилар. Мен 6 ёшга тўлганимда мадрасага етаклаб бориб бир муллага тошириб келдилар. Кўшнимизинг мен тенги ўғли янги мактабга борди. Қарасам, унинг расмли китоблари бор. Менини эса тахта эди. Бир куни устозимга: «Мактабга борадиган ўртоғиминг расмли китоблари бор. Менга ҳам шунақа китоб бермайсанми?» - дедим. Устозим «шакоқлик килим», - деб тахтача билан бошинга бир тушириди. Шу куни

мадрасадан ўйга кочиб келдим. Отам роса уршиб, оёқ-кўлимни бир кун боғлаб кўйди. Кейин уйимизга яқин мадрасага олиб бордилар. Менинг эса кўз ўнгимга ўртоғиминг расмли китоблари келаверади. Бу орада отамни фалокат кутиб турган экан. Бозорга сигиримизни соттани кетдилар, кайтмадилар. Йўлда ўғрилар бозордан кайтаётган отамни ўлдирип, пулни олиб кетишибди. Кейин бизни бобом кўчириб кетди. Онамни тумушга узатиб, биз болаларни олиб қолдилар. Атиги 6 ёшгача ота-она меҳридан баҳраманд бўлдим, холос. Янги мактабда 8-сингфрага ўқиб, сўнг колҳозда табелини бўлишиадим. Кейин урушга бошнаниб қолди. 1941-йил урушга кетиб, 1947-йил қайтганим. Чунки уруш тугагандан кейин икки йил қолиб кетишининг сабаби, бутун Европа бўйлаб асириларни излаб толиб, ортга қайтариши эди. Баъзилари уйланган, баъзилари кимнингдир хизматкори эди. Холавачам Темур акани Италиядан тоглиб, ўйга қайтишга ундуғанимда: «Қайтишдан

кўрқаман, «сотқин» деб отиб ташлашлари мумкин», - деган эди. Мен уни қайтишга кўндиридим. 1947-йил ортга қайтиб келсан, уни 10 илга қамаб юборишган экан.

-Кейин ишни нимадан бошлагансиз?

-У кунларни эслаш мун учун нақадар оғир. Ишчи кучининг асосий қисмини аёллар, болалар, битта- иккита ишга яроқли кариялар ташкил қиласди. Белгиланган норма бўйича иш юритилар эди. Ким нормани бажарса, битта зорора нон берилади. Мен ёш, билагимда кучим бор. Икки хисса ишлаб иккита зорора нон олардим. Бирини ногорин акамнинг оиласига берардим. Шундай қилиб қишлоқ хўжалик соҳасида ишлаб, сиртдан иккита институт, битта техникумни битирдиди. Вактида райисполком раисининг мувонини, колхоз раиси ҳам бўлганим. Охирги иш фаолиятимни касаба уошимасида давом этириб, анча иш ишладим. Саконини йилда нафака гириши, шундан бери ўз томорқамда кучим еттана меҳнат қиласан. Рўзгорнинг горини маош, нафака билан тўлдириб бўйламиди. Одамни ер тўйидиди. Сабзатдан тортиб, мева-чева, гўшт, сут, тухумча ўзингдан чиқсанга не етсин.

-Рафиқантоз билан тақдирингиз қандай боғланган?

-Марямхон билан 1938-йилда табелчи бўлиб ишлаб юрганимда танишгандим. То урушдан қайтиб келгунимча кутди. Қисмат менинг юлдузимни унга тўғрилаганидан бир умр мамнунман. Ҳозиргача бир-бirimizни тушуниб, суюб яшаб келаётпиз. 6 ўғил 1 юзни биргалида вояга етказдик. Болалар тарбиясида қаттиқ турганим боис, ҳаммаси турли хил институтларни битиришиб, ҳозир ўзлари севган касблари бўйича элга хизмат қилишагапти. Ҳозирда 38 набира, 13 эваранинг бобоси, бувиси бўлиб юрибмиз.

-Ҳаёт сиз учун кувончими, турганитганни ташвиши?

-Юракни кенг қилиш керак. Тўғри овқатланиш, фойдала мекнат қилиш, оиласи хотиржамлик бўлса ҳаёт қизиқ тулолади. Лоқайдга ҳамма нарса зерикарли туловаворди. Мен болалариминг ҳаммижатлигини кўриб яйраб кетаман. Келинларим ҳам бирбири билан жуда инок. Ҳар шанба куни барча фарзандларим бола-чакаси билан бизнекига келишади. 70-80 кишига тўйхонага айланниб кетади. Набираларимнинг исмларини алмаштириб юбораман. Ҳаётнинг кунинишу-да аслида. Ишонасизим, биронта ўғлимга уй қилиб берганим ийк. Ўзлари ишлаб пул тобиғи куришган. Агар мен ҳаммасини таҳт қилиб берганимда хозиргидаги иззату икнома бўлмасмидим, билмадим. Текин нарса қадрсиз бўлади. Оталик нима, оналик нима эканлигини хис эттади одам, ота-она қадрига етади. Ойлада битта фарзанд нокбобил чиқса, ота-онанинг юзини ерга қаратади. Шунинг учун янга таъкидлайди, бола тарбиясида қаттиқ туриш керади. Ҳозир ўғилларим кўлими гул тутқазишиди. Менга пул нимага керак. Нафакамни ҳам ночоркор, ахволдаги яқинларимга илинаман.

Бу ойладаги ҳаммижатлик, тартиб-интизом, меҳр-оқибат ўз-ўзидан юзага келган эмас албатта. Катта даргоҳнинг каттаси Шамсиддин ота рафиқалари Марямхон ая билан шундай муҳитни юзага келтиргунча озмунча машақат чекмаканликларининг гувоҳи бўлдим.

Т. НОРМИВ

ЎЗИНГНИ СЕВ,

мумкинлигига ҳам катта ишонч билан қарамогимиз даркор. Қўмита барча партиялар билан узвий ҳамкорликда ишлаб келмоқда. Айни пайтда барча партиялар орқали илғор, дадил, ҳурғирил хотин-қизларимизни қонунчилик палатасига, вилоят, шаҳар ва туман кенгашлари де-путатлигига номзодларини кўрсатганим. Бу ўринда вилоятимизнинг кўп миллатли юрт энвалидига олиниб, турли миллат ва элат халқларининг хошиг-иродасига катта хурмат билан қаради. Номзодларимиз орасида ўзбек, рус, қозоқ, токи, корақалпоқ ва бошқа миллатлар вакилларни ҳам бор. Сайлов жараёнини узошқолик билан ўйғочириб руҳда, олиб борилаётган тарбибот-ташвишотишишларни ҳам имкон қадар фаол иштирок этишига ҳаракат киляётпиз.

-Буғунги кунда вилоят хотин-қизлар қўмитаси олидидар қандай долзарб вазифалар тўйнадланган түрибди?

-Вилоятимизнинг чорвачилик туманлари марказдан анча олиса жойлашган. У худудлар-

ташари барча туман ва шаҳарларимизда хотин-қизларимиз орасида, хусусан спортнинг бадиин гимнастика турини ривожлантиришига катта эътибор қараратига пизим.

Вилоятимиз худудининг ёйлиб кетганини, айнича чор-

вачиликка ихтисослашган ҳўжаликлида аҳолининг таркоқ жойлашганини тадбиркорликни кенг ривожлантиришига анча ҳалакит беради. Шунни эътиборга олиб жойларда кичик-кичик цехлар ташкил этишига ҳаракат қилаётпиз. Жумладан, Конимеҳда жунин, терини қайта ишлаш, Нурутада каштачилик, Қизилтепа-да зардӯзлини каби цехлар очиб, хотин-қизларимиз учун янги иш ўринлари ташкил этилмоқда. Карманада курилиши олиб борилаётган «Навоий - Сингапур» пиллани қайта ишлаш заводи фаолиятини бошласа уч юзга ишни хотин-қизларимиз доимий яш ишларига эга бўладилар.

-Кўмитанинг аёллар тад-

биркорлигини ривожлантириш борасидаги фаолияти хусусида ҳам тўхтабил ўтсангиз.

-Шу йилнинг 9 ойи мобайнида «Тадбиркор аёл» ушмаси қошида ташкил этилган «Кадрирг» кредит ушмаси томонидан тадбиркор аёлларни кўллаб-куватлаш, ишсиз хотин-қизларни тадбиркорлик фаолиятига жалб этиш мақсадида 361 нафар аёлларимизга 261 миллион 921 минг сўмлик кредитлар ажратилиди. Конимеҳда туманида фаолият юритаётган «Тўмарис» хотин-қизлар маркази «Айрекс» лойиҳаси бўйича 11639 АҚШ доллари миқдоридаги грант асосида қишлоқ хотин-қизларини касбга йўналтириш, маркетинг, бизнесни режалаштириш ва бошқа йўналишлар бўйича ўкув курслари ташкил этилиб фаолият юритмоқда. Шунингдек, қатор семинар ва тренинглар, турли тадбирлар ўтказилмоқда.

-Сұхбатнинг учун ташаккур.

Ойбуви ОЧИЛОВА сұхбатлашди.

БОЛА ТАҲДИРИ УЧУН

Дунё олимларининг тъкидлашларича, Америка хонадонларида фарзанд тугилиши хам шодиёна, хам ташвиши холдири. "Оиламиз бир кишига кўпайди, энди бу болага баҳти хаёт баҳш эта олармикинмиз?" - деган ўйларканд американлик оташона. Японияда эса аёл ҳомиладор бўлиши биланок барча оғир юмушлардан четлатилади. Юртошлари назарида у энди япон миллиатини дунёга келтириб тарбиялагувчи она саналади. Болтиқбўйи мамлакатларида вояжетигит ва қизлар: "Мен оиласи бўлсанум, хонадонимда гўдак тугилса уни хар томонлама зўр тарбиялашга кучим етарикин?" деган саволга ўзидан ижобий жавоб топмаганича турмуш курмайдилар. Хуллас, ҳар бир ҳалқинг бўла тугилиши билан боғлиқ урф-одатлари, анъаналари мавжуд. Бизда чи? Бизда шу масалага ҳандай қаралади: "Янги меҳмон муборак, илоё ризки билан берган бўлсин!" - деймиз бир-биримизга. Демак, фарзандни берган Аллоҳ унинг ризкиниям ўзи этказади. Бу эзгу-ӯй ортида болажонлик фазилатимиз ётади. Бирок, боланинг қорнини тўйдирб, устини бутлаш билангина уни чинакам баҳтили килиб бўлмаслигини бу кун хар бир ота-она яхши билади. Тарбия жарёни ота-онадан катта масъулият, чукур билим ва улкан таҳрибани талаб этади. Хўш, оиласи бола таҳдири учун ким кўпроқ масъул? Эру хотин хонадонда болалар сони қанча бўлиши билан кизиқадиларми? Шу сингари кўплаб масалалар жамоатчилар фикрини ўрганиш Маркази томонидан кенг ўрганиб борилади. Райно Убайдуллаева сұхбатимиз чигига аниш шундай тадқикотлар хакида сўз юртидилар:

- Сўровномалар натижасидан ойдинлашдик, оилаларда фарзандлар сони ўртача бўлиши маъқул деб топилмоқда. Яни, сўрагланларнинг удан иккиси (65,3 фоизи) икки-уч нафаргача бола бўлса кифоз дейишади. Худди шу фикрини билдирганларнинг 48,5 фоизи 18-20 ўшадагилардир. Хўш, биринчи фарзандини дунёга келтираётган она неча ўшда бўлиши керак? Сўралувчиларнинг 29,4 фоизи "20 ўшда", 22,2 фоизи "21 ўшда", 13,5 фоизи "19 ўшда", 5,4 фоизи эса "16-18 ўшда" деган жавобларни бериши.

Ҳар бир бола тугилиши орасидаги ма-софа камиди 2 йил бўлиши кераклигигини асосан кишлодиша яшовчилар тасдиқлаши. Шундай экан, оиласи нечта бола бўлиши керак? Масалан, хонадондана тўрт ва ундан кўп бола дунёга келди, дейлик. Оила эгаларини хошишлари түфайли бундай натижага эришилдими ёки бошча сир сабаби бормикин? Сўров ўтказаёттиб айнан шу билан кизиқидик. Жавобларга кўра, бу ҳол анъанавий, этник, диний йўл-йўрикларнинг таъсири (шахарда 30,6 - кишлодка 46,3 фоиз), хомиладорликдан сакланыш учун тиббий бехабарлик (шахарда 28,4 - кишлодка 19,3 фоиз), ўғил кўриши истаги (шахарда 19,4 - кишлодка 22,1 фоиз) сингари турли сабабларга кўра юз бераркан. Шуниси кизиқи, ўзбек хонадонларида ўғил бола тугилиши бошча халқларга нисбатан муҳимроқ аҳамият касб этиади...

«Ийқилгандаги суюнмокка ўғил керакдир йигитга», дейишади-ку, ахир.

- Шу гапда ҳам жон бор эканми... Биз сўров давомида бу нарсанинг асл сабабларини ўргандик. Эркалар хонадонда ўғил бола тугилишига иккиси томонлама ёндошар эканлар. Яни ўғин биринчидан наслини давом этиривчи дейилса, иккинчидан ўғил фарзанд түфайли оташона карор топади деб тушунилади. Ўғил фарзанд тугилишига шахардагига караганда кишлодка аинча жиддий (сўралувчиларнинг 62 фоизи) қараларкан!

ҚИСКА ТАНИШТИРУВ: Раъно УБАЙДУЛЛАЕВА — иккисидан фанлари доктори, профессор. ЎзФА академиги. «Ижтимоий фикр» жамоатчилар фикрини ўрганиш маркази директори. Умр ўйлодиши - Абдулла Убайдуллаев тиббиёт фанлари доктори, профессор. ЎзФА академиги. Ҳозирда республика Фтизиатрия ва Пулмонология институти директори. Ҳайрула, Саъдула имемли ўғиллари эл-юрги хизматидаги. Беш нафар набиралар бобо ва бувиларининг кувончи.

КУЙИНСАК...

Оиламиз меҳмони

- Ўғилми, қизми у барбири фарзанд. Ота-онадан меҳр-муҳаббатни, ётиборни талаб этади. Ўғил ё қиз тарбияси учун сарфланадиган кучҳам деярли бир хил. Баъзи хонадонларда 5 ё 7 қиздан сўнг ўғил туғилган. Демокчиманки, кўп ҳолларда то ўғил дунёга келгунча оиласида болалар сони кўпаверган. Ахир бизда ҳомиланинг жинсини, соғлигини аввалдан аниқлаб берувчи скрининг марказлари ишлаб турбиди-ку. Кетма-кет фарзанд кўриб соғлигини ўнтити кўйётган аёл нега шулардан фойдаланмайди? Райно Аҳадовна, бу кун оиласи режалаштириши (бунда фақат аёл ва туғилаётган бола соғлиги кўзда тутилади) учун ким кўпроқ, қайғураяти?

- Сўраб чиқилганларнинг аксарияти оиласи режалаштириши ишига эру хотин баббаравар масъул бўлиши керак деб хисоблашиди, лекин амалда масъуллик юки асосан аёл зиммасига тушмоқда. Шунингдек, оиласи режалаштиришига ҳар ким ҳар ки ҳараши маълум бўйди. Сўровлар давомида 60,1 фоиз кишилар оиласи режалаштириши зарур ва ижобий чора деб бахорлаши. 25 фоиз киши бу холатни хонадондаги маддий қийинчиликлар ва онанинг соглиги яхши эмаслиги билан боғлаб кўрсатиши. 12,1 фоиз одамлар эса оиласи режалаштириши миллий анъаналаримизга зид деган фикрини билдирганлар.

- Ахир ҳар бир бола тугилиши ўтрасидаги масофа қанчалик узоқ сакланса, она шунчалик соглом бўлади, шундай эмасми? Колаверса бу нарса тугилажак боланинг саломатлигиги таъминлайди. Райно Аҳадовна, кутилмаган ҳомиладорлик юз берганда аёлнинг бола оддириши холатлари кўп учрамоқда. Кишиларнинг аботга муносабати канчага этиади?

- Юртимиз фуқароларнинг ҳар иккитадан бири abortini жуда салбий ходида деб тушуниади. Ҳар учта кишидан биттаси эса қаюнки онанинг соглиги хавф остида қолгандинга abort килиш мумкин деб хисоблашибар. Сўрагланган чогда кишиларнинг жуда оз физиAbort килишади. Шахар ахолисига қараганди кишлодка яшовчилар (айниқса Жиззах вилоятида 95 фоиз, Наманган вилоятида 76 фоиз сўралувчи) abortни мутлақо қоралайдилар. Била-

сизми, оила барпо этилишига оид бир сўровнома вақтида йигит ё киз ўшда турмуш куриши мумкинлиги билан кизиқидик. Ҳар иккиси кишидан бири йигитлар 24-25 ўшда уйланиши керак, деб хисоблашса, сўрадаёттапларнинг янридан кўпроқ қизлар 18-20 ўшда турмуш куришлари лозим, деган фикрга келишиди. Шунингдек, фуқаролар-

8-декабр — Ўзбекистон Конституцияси қабул қилинган кун

ВАТАН

Она алласини тинглаб жилмайиб, Бешикда ухлайди гўдак бехатар. Аёл оизжасамас, турмас мунгайшиб, Эркак-ла ёнма-ён яшар, яратар.

Она алласида Ватан бор буюк, Кулолларга қуяр Ватан номини. Шунинг учун она Ватандай суюк, Нур сира тарк этмас кўнгил жомини.

Она алласини тинглайди ер-кўк, Ватан осмонида юлдузлар сероб. Гўдак оёгини ўпар маиса-кўк, Бекинмачоқ ўнгар қўшик, нур, китоб.

Ватан деба оқар ариқдаги сув, Кушлар навесида тинчлик нафаси. Она алласида бир улуг түйгу - Бешиклардан боқар юртнинг эртаси. Исламилло Йўлдошев

БИР ҚЎРҒОНКИ...

Оила-қелажак пойдевори. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 63-модасида таъкидланганидек, у жамиятниг асосиси бўғини саналади ҳамда жамият ва давлат томонидан муҳофаза қилинади. Шундан келиб чиқкан ҳолда, оиласи мустаҳкамлаш, ёш авлодни жисмонан ва маънан соғлом қилиб вояга этиказиш давримизнинг долзарб вазифасига айланган. Ҳусусан, янги таҳрирдаги Оила кодексининг кабул қилиниши, оила барқарорлиги бўйича янги қонун, фармон ва қарорларнинг амалиётга татбиқ этилиши оиласи муносабатларнинг шаклнинида мухимият касб этиб келмоқда.

Кайран этимоқ жоизки, оила жислигига ёриши, унинг ҳукукий, ижтимоий-иқтисадий манфаатларини ҳимоя қилиш, фаровонлигини оширишда судамлидидарни алоҳида ўрни бор. Равшанки, ҳозирги кунда оила қуриш аксарияти ҳолда отана измиди эмас. Шунга қарамасдан, баъзи ёшлар гоҳо-гоҳо никоҳни бекор қилиш истагини билдириб коладилар. Афуски, бундай холни теран ақл ифодаси, чуқур мушоҳада маҳсулни деб англаш кийин.

...Фуқаро Насиба Ражабова турмуш иккичириларини сабаб қилиб кўрсатиб, турмуш ўртоги Отабек Мухторовдан ахрарши хусусида судга даъво аризаси берди. Иш материаларини синчилклаб ўрганиш жараённида аён бўлудики, никоҳни бекор қилиш учун ҳеч бир тайинли асос ўйк. Боз устига, оиласи учун фарзанд, камолга етмоқда. Ушбу ҳолатлар Насибага ҳаётий мисоллар ва қонун кўрсатмалари асосида тушунирилди. Насиба никоҳни бекор қилиш хакидаги даъво аризасини иш юритишдан тўхтатиш юзасидан судга мурожаат этиди. Ҳозирда бутун оила аъзолари тинч-тотув, аҳил-иноқ турмуш кечиришашти.

Суд фаолиятидан бу каби мисолларни кўплаб көлтириш мумкин. Лекин гап уларнинг сонида эмас. Канийди, оила деб аталиши сехрли хилқатни энди-энди тиклаган ёшлар унинг дарз кетиши юзасидан бигза умуман мурожаат этиши маса... Зотан, оила шундай бир қўрғонки, бу қўрғонсиз жамиятни, фаровон, баҳтили келажакни тасаввур этиб бўлмайди.

Нурулла Йўлдошев, Фуқаролик ишлари бўйича Беруний туманлааро суди судъяси, Коракалпогистон Республикаси.

...Тошкент-Буҳоро поездидаги келалгимиз. Поездда йўловчилар учналик кўп эмас. Факат якин масофаларга миниб, тушучипар бор.

Ензинг сўнгти кунлари бўлганини учунни, купедаги ҳамроҳим — аёл кўли билан гоҳ ўзини, гоҳ 3-4 ёшлилардаги ўғлини тиззасига олиб елгилаб борарди.

-Ақажон, нима иш билан шугуланиши келгансиз? — сўради аёл.

-Муаллим бўлғаниман, хозирда нафакадаман.

-Кайси фандан? — сўради аёл.

-Адабиётчиман.

-Бир вакътлар мен ҳам, сиздек адабиётчи, тилчи бўлмокчи эдим. Лекин такдир... — дейа бир пас нафасини ичига ютиди аёл. Сўнг ўзини Камола Юсуф кизи деб танишитирди.

-Ўрта мактабда яхши ва аъло баҳоларга ўқиганман, — деди у. - Шеър ёдлашга уста эдим, мағомига етказиб ашула айтардим. 9-синфдан бошлаб, синфдошим 3-ни севдим. У хам мени дерди... Мактабни тутаганимиздан сўнг севган йигитим олийгоҳга ҳужжат топшириб, ўз кучи билан талаба бўлди. Отам билан онам эса шароитимиз йўқ, деб мени ўқишига бермадилар. Онам колхозчи, отам мағазини мудири эди. Ўқишига кириб ўқимагани менинг биринчи армоним бўйса, иккисини яхши кўрган йигитимиз кўлдан бой беришинг бўлди. Мен колхозда ишлаб қолдим. Отам баджаҳл одам эди. Орадан 2 йилча ўтар-утраси, йигитим билан учрашишинни узил-кесил таъсиликаб, мени ўз амакиларининг ўғлига унаштирилар. Йигит мендан 4 ёш катта бўлиб, мен уни севмадим. Севишган йигитим билан учрашиб воқеадан хабардор килдим. У: «Ота-онаро Худо рози», деганлар, сен билан мен хафа бўлганимиз билан энди хеч нарса ўзгармайди», — деди. Мен йигладим, у хам. Бу оҳирги учрашишимиз эди...

Тўйимиз бўлди. К. тибиёт техникумини тутагатн, қишлоғимизда ишларди. У ўйл аҳил яшадик. Бу орада Оллоҳ кетма-кет 2 ўғил Фарзанд берди. Бора-бора К. кунда, кунора

ичиб келадиган, кейин жанжал қиладиган одат чиқарди. Кўп ўтмай бир касални нотурни даволагани учун ишдан хайдалди. К. бўтунлай ичиликка берилди. Оилани тебратолмади. Отаси бу орада вафот этди. К. ўз онасининг ҳам, менинг ота-онамининг ҳам насиҳатларини олмади. Оқибатда отам, амакисининг ўғли К.дан суд орқали ажратиб олди. Оға-инилар орасида ичиликбоз К.ни деб борди-келдига бархам берилди.

Фарзандларим катаси 3 ёш, ичиги 1 ўшдан ошиб қолганди. Отамнида 2 йил яшадим. Бу орада фарзандимини отаси ќашни тумандан ўшириб келиб. Мардикорчилик килиб, одамларнинг уйида ётиб турар, гоҳо ўйимизга келгудек

мактабнинг 9-синфини тугаллаб, мардикор бўлиб ишлаша берилаб кетди. Бу ота ўглини ўқитмади, ўз отаси эса хабар хам олмади.

Бориб ўз отангини кўриб кел,

буванг, бувингдан хабар олгин», — десам, «Йўқ, бормайман! Сизни демаган инсонни инсон демайман», — дейдиган бўлганди катта ўғлим. Катта ўғлим 16 ўшида ўтай ота томонидан ховлидан кувилди. Мардикорчилик килиб, одамларнинг уйида ётиб

турар, гоҳо ўйимизга келгудек

кўймайдими? Хатто маст ҳолда бўзимга пичоқ тирайди. Ёшлай отамдан айри яшаб, гунохкорманми?» — деб йигларди.

Оҳирги урратганимид ўғлим С. бўзигандаги кат-кат кўкарған чизикларни кўрсатди. Мен қанчалик ўғлимни юпатмай, барибир хўрлиги келиб роса ийглади. «Мен ҳам жоними асрарим керак-ку! Айтиб ўйинг, мени тинч кўйисин! Кейинги 2 йил ичидан 10 бора пичоқ тиради. Сиз менинг ёлгига суняничим болганингиз учун сизга айтиялман, онажон!

Лоақал сиз мени тўғри тушунинг!

Кимга борай, дод солиби! Айтинг унга, шунча ичиши шартми? Жаҳлим чикаверса, мен ҳам бир кунмас, бир кун пиочини қинидан чиқаришга маҳбур бўлманда, онахон!» — дейа бошини тиззамга кўйиб, тўйиб-тўйиб ийглади. Мени ҳам йиглатиб, қон қилди ўша кечади.

Бир неча бор тўрмуш ўртогимга тушунтиридим. «Уч фарзандимиз ҳажу-хурмати, менинг иккимизни тинч

кўйинг», — дедим. У ўз билганидан қолмади.

Бир кеч, ёнинг илк ойларидан, отаси ишдан қайтавермади.

Мен тунда эримни кидириб чиқишидан кўрдим. Юрагимни қора қуон коплаб олган. Соат

кекчи 12 ларда дарвоза тақиллаб қолди, чиқдим. Дарвозани

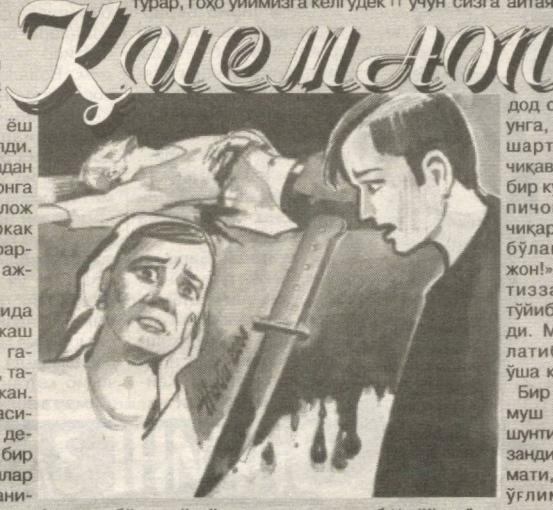
очимасидан олдин ўғлимнинг овозини эшитдим: «Она, мен ўғлингизман, қўркман!». Отанг қани болам, қўрмадингми?»

— дедим титроқ овозда. Дарвозани очиби чиб... «Тинчликми?» — дейа сўрадим. У йиглаб юборди ва:

«Пичоқ қинидан чиқди, онажон.

Воқеани кейин айтаман, кетди», — деб кўйимдан тутилди. Тез-тез юриб, ховлиқиб борарканмиз ўғлим тираб-тираб тушунитира бошлади:

— Уйимда ухлаб ётгандим. Соат 10лар эди. Кимдир устимга таш-

Турмуш сабоқлари

ди бўлуб, турмуш ўртоги

касаллиқдан вафот этган. Елиз ўзи бир

қўзлаб фарзандларини оёқка турғизган.

Кўёв унинг бош фарзанди. Кизим "тегмайман", деб турбиди. Авва-

лига эътибор бермади. «Тўй яқинлаш-

гандага жаҳдуд туша-

ди », — деб ё

ўйлаб, тўй

харакатлари билан овора юравердим.

Тўйга оз фурсат қолган эди. Кизим келин сарпонинг бир донасини ҳам тикмаган.

Муҳаён ӯх тортиди:

- Э, опажон! Агар фарзандингиз сўзини-

изга кирмаса она учун бундан ортиқ

азоб ўйк экан.

Мен ўша куни ҳам яна бир бор сарпони

тикиб қўйишни тайинладим. Тикмаса, бу

куёв томонига ҳурматлини бўлишини ту-

шунтиридим. Қизимнинг көвоя ошилмади.

Нима қилишни билмайман. Уни кўнди-

ришга ҳаракат қилдим. «Эр-хотин қўш

хўйис, сен ишлайсан, кўб ишлайди, ҳали

бундан яхши матоларни оласан, пешо-

нингта берсин болам», — дедим.

Қизимни қўйишни қаттирок үришдим.

«Нима деяётганинг биляпсанни ўзи,

бир сарбо деб тўйни бузмоқимисан?

Мен, отанг эл-юрт олдида нима деган

одам бўламиш. Мени ўлдириб қўя-қол»,

— деб юзига тарсаки тортиб юбордими.

Қизим йиглаб, унга ўшилиб ўзим ҳам

ланди. Кўркиб уйғондим. Турай десам устимда оғир бир одам. «Кўлга тушдингми?» — деб бўғаяти. «Сўйман. Энди остимдан туриб бўлсан», — деб мени бошим, кўзим демай са-валайти. Ўнгланиб олиб остидан силжидим, туриб қочдим. Етиб олди-да уриб ийкитди.

Яна устимга миниб олди. Урди. Кейин пичогини чўнтағидан чиқариш учун ҳаракат қилган эди, менинг шахдам қилган

харакатим туфайли ширақайф эмасми, устимдан тушиб кетди. Мен туриб тагин қочдим. Яна кувиб етиб олди. Энди қўнда маҳбум тичик эди.

Борсак ҳамма жойи қон. Кўрагидан ҳам қон чиқаяти. Зудлик билан қўшнимизнинг енгил машинасида шифононга элтдик. Шифокорларинг уринишлари бефойда кетди. Учинни куни у оламдан ўтди. Ўғлим эса ўша куни ҳибса олини. Эриминг авлод-ажоддлари менинг ўғлимни ўтай отанинг падаркуши бўлиб қолди, дейишиди. Ўн йил озодликдан маҳрим этилди. Ўшани кўргани Намангана боргандим. Бир йилча ўтди. Кўп жойларга арз қилганим учун менинг ўғлим билан усташтирилар...

* * *

Поезд Навоийга яқинлашиб колганди. Аёлнинг кўзлари толикиди. Назаримда кўзларига ўш ҳам келмай қолди.

Ҳаёт... Яшаш... Мехр-оқибат, муруват... Яхшили... Исоннинг бурчи... Мен уни юпатган ҳолда хайрлашиб: «Синглим, фарзандларни юпатинг. Отанг, ўзига-ўзин кўлган. Ҳаммаси ичилик туфайли ширақайф бўлди. Сизлар менинг суттими эмгансизлар. Ака-укалар аҳил бўлинглар. Кетгандан фойда энди болам», — деб пешоналаридан ўтиб юпатинг». — дейа олдим, холос.

Ёргаш АТОЕВ,
Навоий.

ФИКРЛАШСАК, БИР ХУЛОСАГА КЕЛСАК...

Менинг касбим ўқитувчи. Шаҳардаги мактабларнинг бирда анча йилдан бери ишлайман. Бизнинг жамоами ходимлари жуда инок. Ўйлаб кўрсам инсоннинг ярим умри ишхонада ўтар экан. Ҳафтадан 1 кун ўйда бўйсак 6 кун ишда бўламиш. Ҳамкаслар билан опа-сингилдек бўлиб кувонч ва ташвишларимизни бирга баҳам кўрамиз. Илгари биз билан бирга Муҳаёндеган аёл фаррош бўлиб ишлар эди.

Муҳаён мекнатсевар, чақон, ширин сўз аёл эди. Унинг 4 фарзанди бўлиб турмуш ўртоги касалманд, оғир ишга ярамади. Улар билан бирга қарб қолган қайнотона ва қайнотлари ҳам бирга яшар эдилар. Нима бўлди-ю. Муҳаён ишдан бўшлаб кетди. Якнида уни Чорсу зоозири автобекатидаги чиқартиб қолдим. Биз қуюк сўрашдик, унинг эгнида кора одими кўйлак эди. Қайнотана ёки қайнотаси вафот этгандир, деган ўй билан ўндан кўнгил сўраган бўйдим. Муҳаён бир нуктага қараб қолди ва бир оздан сўнг, «Кизим ўзини осиб кўйди-ку», деди. Мен ҳайратдан ёқа ушлаб қолдим. Аста юзимга фотиха тортдим. «Нега?» — дейа олдим холос. Муҳаён бир чукур тарзидаги кўйсизни кўйди. Унга ўзини тиззасига олиб ишлайди. Ҳаёт, ҳам яхши биламан. Унинг беш фарзандидаги сўнг гапириб берди.

- Хабарингиз борми-йўқми, катта

касаллиқдан вафот этган. Елиз ўзи бир қўзлаб фарзандларини оёқка турғизган. Кўёв унинг бош фарзанди. Кизим "тегмайман", деб турбиди. Аввалига эътибор бермади. «Тўй яқинлашгандага жаҳдуд тушади», — деб ё

ўйлаб, тўй

харакатлари билан овора юравердим. Тўйга оз фурсат қолган эди. Кизим келин сарпонинг бир донасини ҳам тикмаган. Муҳаён ӯх тортиди:

- Э, опажон! Агар фарзандингиз сўзини-изга кирмаса она учун бундан ортиқ азоб ўйк экан.

Мен ўша куни ҳам яна бир бор сарпони тикиб қўйишни тайинладим. Тикмаса, бу кўёв томонига ҳурматлини бўлишини туширидим. Қизимнинг көвоя ошилмади. Нима қилишни билмайман. Уни кўндиришга ҳаракат қилдим. «Эр-хотин қўшхўйис, сен ишлайсан, кўб ишлайди, ҳали бундан яхши матоларни оласан, пешонигта берсин болам», — дедим.

Қизимни қўйишни қаттирок үришдим. «Нима деяётганинг биляпсанни ўзи, бир сарбо деб тўйни бузмоқимисан? Мен, отанг эл-юрт олдида нима деган одам бўламиш. Мени ўлдириб қўя-қол», — деб юзига тарсаки тортиб юбордими. Қизим йиглаб, унга ўшилиб ўзим ҳам

Шоира ҲАСАНОВА

- Эшинг бир жойга борганда ишдан ҳориб келсангу, кимасиз уй сени ютаман деса... Бундан ҳам ёмони йўқ экан. Билиб-бilmай, кизишиб кетиб айтган бир оғиз сўзим учун тўрт йилдирки ёлизман. Айни ўғли ўйлантириб қиз чиқаридиган бўлганимизда эру-хотин алоҳида яшамиз. Уч фарзандимиз бор. Бир кўзим, иккى ўғли ҳаммаси ҳам йигирма ёщдан ўтишган. Энди уларни ўй-жойли қилиб оталик қарзини узас дейман, - дея ҳасратини айтари маслаҳат олиш учун атайин Омаликдан таҳририя тимизга келган Абдурахмон исмли иши. - Аммо... сира иложи бўлмаяти.

- Кандай сўз айтгандингизки, хотининг уйдан бош олиб чиқиб кетибди?

- Э, сўрамаг... Бир куни сал чарчаб келгандим, хотиним билан бирош айтишиб қолдик. Билмасдан оғизимдан "Уч талоксан!" деган сўз чиқиб кетди. Хотиним бундан жуда хафа бўлди. Кейин артасига уйдан кетиб қолиши. Мен тўрт хонали уйда бир ўзим қолиб кетдим. Тўғри айбим бор. Лекин кейин қанчалик пушаймон бўлганимни тасаввур ҳам кила олмайиз. Ахир озми кўпими йигирма йилга яқин яшаган ёстиқдошингдан, ширишакар фарзандларингдан мосую бўлиш осонни.

- Оиласигизни тиклаш учун бирорта шариат билимидан хабардор кишилар билан маслаҳатлашмадингизми?

- Шариатни биладиган дома-имомлар билан гаплашдим. Улар катта хато қилганимни айтиши. Энди бир йўл бошқага уйланниб қайтадан никоҳланиши экан...

- Шундай ҳам қилдингизми?

- Шундай қилишга мажбур

бўлдим. Бошка чорам ҳам йўқ эди да.

Таниш-билишларим менга бир аёлни топиши. У билан никоҳ ўқитиб яшай бошладик. Бешолти ой

бердим. Нега деганда у билан яшагандан кўра ҳар замонда бўлса ҳам фарзандларимнинг дийдорини кўриб, улар учун яшаганим менга маъқул эди.

- Бошимдан ўтган савдолари сира сўраман! Анча нарсаларга тушундим. Хотинимнинг келиб қолишига умид килиб ачна яшадим.

Кизим келиб ҳолимдан хабар оларди. Кирларимни ювиб, овқатлар пишириб берар

ди. У кеттанидан кейин ҳёт жуда зерикари бўлиб кетарди менга. Киз боланинг отага бунчалик меҳрибон бўлишини билмаган эканман. Нега десангиз ўша қизим туғилганда...

Нотўғри иш қылганман. - Кандай иш эди? Ўша ишининг хотининг кечириганиди?

- Ха, кечирганди. Биринчи фарзандимиз қиз туғилганда, жуда хафа бўлиб бир марта ҳам тутрухонага бормаганман. Ҳатто тутрухонадан олиб чиқишга ҳам уйдагилар боришганди. Кейиничалик тили чи-

ри худди онамга ўҳшайди... У кеттанидан ортидан мунгайиб қоламан.

Ана шу кизимнинг ёши ҳам йигирма иккidan ўтаяти-да. Биз эру-хотининг иккиси бўлинганимиз уларнинг баҳтига зомин бўлаяти. Хотинимнинг айтишича келган совчилар ҳам ажрашганимиз эштиб йўқ бўлиб кетишаётган эмиш. Шуларни билгач нима қилиб бўлса ҳам хотиним билан ярашиши ўйлай бошладим. Дунёда ҳар бир инсон факат оиласи, фарзандлари билангина чинакам баҳтиёр эканлигини хис этардим. Болаларимни кун сайн согиниб қийналаман.

- Хотининг билан яхшилаб гаплашиб ярашиб кўя колсангиз бўларди-ку!

- Буларни ўйладами, дейсизми? Ҳаммасини ўйладим. Хотиним билан неча марта гаплашиб ҳам кўрдим. У: "Шундай яхшийерайлар-чи, кейин кўрармиз. Сиз "уч талок" демаганингизда эди." дегани-деган. Демак, у мендан қаттик ранжиган. Аммо, нима киляй ҳом сут эмган бандамиз-да, суксиз тилидан чиқиб кетган бу сўз ҳаётимни зулматта айлантириди.

яшадим. Аммо, ундан кўнглим қола бошлади.

- Нима учун? Бунга бирор сабаб борми?

- Сабаб ўшку... У мен билан яшашига рози эди. Бошка нарса талаб ҳам кильмасди. Лекин мен фарзандларимиз кўйнадардим. Кизим ёки ўғлим келганида у менинг фарзандларимни турткайлайдиган бўлди. Менга бу ёқмасди. Кейин шунгага ишондимки, фарзандларимни кўрмасам яшай олмас эканман. Кейин у аёлга: "Менга ишониб бекорга умрани ўтказмасдан уйдан кетишини айтдим. Жанжаллашмай тинчгина жавобини

киб, "Адаҳон", деб бошлаганидан кейин унга меҳрибон товлана бошлади. Ҳозир эса: "Кизим биттагина эмас, кўп бўлганида қандай яхши, бўларди-я", - деб ўйлайдиган бўлиб қолдим. Бу билан ўғилларимни камситмоқчи эмасман. Уларни ҳам яхши кўраман. Лекин барбири киз бола отасига меҳрибон бўлар экан. Ҳамма нарса етарли бўлса ҳам бъазан "Отажон! Маош олгандик. Шуни олиб қўйинг. Кепрак бўлиб қолар.", - деб пул ҳам ташлаб кетади. Меҳрибонликла-

- Абдурахмон ака! Мана, сиз ўйланиб ажрашибиз сабаб ҳам, энди сизларни қайтадан никоҳлаш мумкин бўлса керак?

- Мен ҳам буни хотинимга айтдим. Аммо, унинг бир акаси шариат илмини чукур биладиганлардан. Менинг назаримда ўша руҳсат бермаётганга ўҳшайди.

- Сиз уларнига бориб, барча қариндош-уругларини йигиб маслаҳатлашсангиз қандай бўлар экан?

- Аслол Мендан алоҳида яшаса ҳам у менинг хотиним. Уни би-

Бозордан оғир сумкаларимни кўтариб келарканман, кўп қаватли ўйлар ёнидаги ўтиргичлардан бирига чўқид. Сал нарида ҷало кўтариб олган ўтра ёшли аёл на- бирасини етаклаб олган кампирга тўлиб-тошиб нималарнидир гапи-

ОТА-ОНАГА ЛИТМАСДАН...

пар, ҳар замон- да кўзларини артиб қўяди.

- Хабарингиз бор ёнимиздаги подъезднадан катта ўғлимга ўй сотиб олиб бергандик. Фалон пулга таъмирлати ҳам олишганди. Кирсангиз ҳавасингиз келадиган ойдеккина ўй эди. Куни кечга ош қилгандим. Бир косасини болам, наби- раларим ҳам есин, деб олиб чиқдим. Карасам... Эшикни бегона бир аёл очса денг... Бир қаватга адашдиммикан, деб ўйлабман. Йўқ, адашмабман. У аёлдан:

- Кечирасиз, сиз кимсиз, бу ўйда- гилар қаेरга кетиши? - деб сўрадим. У жилмайб:

- Холажон, биз бир ҳафта аввал за- харидаги ҳовлимиши шу ўйга ал- маштириб, кўч қелдик, - деди.

Бир сўз демай ортимга кайтдим. Ўйга келиб ҳўрлигим келиб йигла- дим. Хали бу ҳақда отасига айтганим йўқ. У ўзи нигорон бўлса... - дея кўз

- Яхши бўлмабди-да. Шу ерда ту- гилиб ўстганди-ку, ахир. Маммасиз хурсанд бўлиб оқ фотихасини бер- гандик. Кўшинилар буни билишмаган бўлса, ҳали ҳам кеч эмас. Чакири- риб бир лаган ош билан фотихасини беринглар, ал-юртнинг олдида, ўрги- лай. Фарзанд борки ота-онасининг

дусосини олиб мустақил ўй-жой қилма-

са борган жойда униб ўсмайди-да, - деб маслаҳат берди кампир. Аёл эса:

- Гаплингиз тўғри-куя, аммо... "Она- жон, биз шу ерга кўйдик, манзили- миз мана бундай", деб бир оғиз ҳам хабар килишгани йўқ. Набиравларимни ўзим ювиб-тараб ўстиргандим. Эрталаб боғчасига олиб борардим. Яна ўзим олиб келардим. Байрамла- рига уларнинг учковини ҳам кўйир- чоқдек қилиб ясатиб, олиб чиқишдан, ўрганган шеъларини ёшиштандан хузур қилардим. Уларга асти зарари- миз тегмасди. Шугиналарни соғиниб ўзимни қўярга жой топа олмаяпман.

- Майли, ҳаммаси яхши бўлиб кетади, кўп сиқилманг, - дея кампир йигла- ттандан набиасини етаклаб ўйига кириб кетди. Челак кўтарган аёл ҳам ўйига йўналди.

Мен эса у йигитга инсоф тиладим. От- онасини норози қилиб кетган фарзанд борки, ҳеч қачон косаси оқармаган. От- она фарзанди қаेरда бўйласин, ўнга баҳт, соғлик тилайверади, дуо қилаверади. Она борки борини фар- зандларига бахшида этади. Аммо, ўзи- га бир чимдим эътибор, бир чимдим меҳри тилайди, холос.

ГУЛБАШАКАР

ТЎЙ ЯХШИ,

Мактубларнгиздан бери

Инсон ўтётган кунидан шод бўлиб яшаб, тўйлар қилиши, ўғилларига ке- лин олиши, қизларини эса тумуш- га бериши орзу килади. Ҳозирги даврда тўй қилишнинг ўзи бўлмайди.

Бунинг учун ҳар бир ота-она кечани- кеча, кундузи-кундуз демай, пешона терини тўкиб меҳнат қилиш экавизига, қилинган тўй ҳақида ёзмоқчиман.

Яқинда Хивага-бир дўстимнига бордим. Қайтёттанимда Ҳазрат Половон мак- барасининг ёнидан ўтдим. Бизнинг Хо- размда, айниска Хивада келин-кўйвлар- нинг Ҳазрат Половон примиризинг мақба- расини зиёрат қилиш урф бўлган. Май- ли, у кишининг руҳлари қўлласин. Аммо, 10 та, бъазан 15 та машина билан бори- шади. Машиналарни кўллиги ҳам май- ли, ўша зиёраттохониг топталишига нима дейсиз?! Йигит-қизлар мусиқанин варан- глатиб рагса тушишади, шўллик ва ўйин- кулгу қилишади. Кўйёжўларалар келин- куёв ўтирган машинанинг атрофини уч мартадан айланшиди. Мен ўша куни айнан машина шу воеанинг гувоҳи бўлдим.

Машинанинг кўллиги, кўёвжўлараларнинг ҳаддан ташқари шўлҳиги бирон фалокати сабаб бўлса кунни бўлди. Йигит-қизлар нигора келиб олган пуль билан қаҷнача вақт кун кўришаркин? Бир куни, бир йил- ми? Агар ўшандо фалокат содир бўлиб, ҳаётларига нукта кўйилса нима бўларди? Йашимки, мен кўрган бу манза- ради бундай воқеа рўй бермади. Оллох уларни фалокатдан саклади. Ахир машиналар шундай тезлиқда айланганда ағдарилиб кетиши ҳам мумкин-ку?

Х.ОТАЖОННОВ,

Хоразм вилояти, Хива тумани.

ОЛА ҲАМ ОНАДИР...

"Хали ҳам кеч эмас" 46-сон

ЭСЛАТМА: Мен ҳам қайнәгчиман. Укамнинг оиласи барбод бўлаяпти. Мен бундай бўлишини сира ҳоҳламайман, чунки менинг ҳам фарзандларим бор.

Укам ўзига жазман ортириб олан. Шу воқеа сабаб оилассан барака кўтарили, тинчлик ёўқолди.

РОЗИЯ

ку... ", — деб зорланибсиз.

Ҳаммадан ҳам уч фарзандининг ҳолига ачинганингизни айтмайсизми? Уларни худди чўкаётган кемада-гиларга менгзабисиз ачинганингиздан. Бу оиласнг учун катта ташвиш экан-лигини айтиб, газета орқали укан-гизга панд-насиҳат қилибсиз. Одамийлигинги шунчаларки, келинга, унинг ота-оналарига дил-дилнингиздан ачиниб сиз, укангизни инсофутавиғида чакриб тўғри қилибсиз, оила даврасида насиҳат қилсангиз янада яхши бўларди. Бундай нафси бузук на аёлни, на уч зурриёдини ўйламайдиган эррака Оллоҳим бас келмаса бандаси найлади?

Миллионлаб муҳлисларимиз номидан сенга хитобим шул, эй йигит!

Диёнати бўлсин ҳар бир йигитнинг, Айнийдиган эрдан асрарин ўзинг.

Қилган илтижомиз қабул эт, эзгам! Ўзага бўқасмасин шу беко қўзинг.

Фарзанд уволидан кўрккил, эй йигит! "Махлуқа" алмашма "Фарштаг" асло.

Кўз ёшин оқизсанг уч норасиданг, Армон-ла ўтурсан қўлингда асо.

Бошингни ҳам қилиб оиласнгта қайт, Опажонинг олдида узирингни айт.

Афиша ХАСАН қизи

"Беланчакка боғланган аёл" 44-сон

ЭСЛАТМА: Гўдакка оналиқ меҳрини тутмоқ, тунлари чақалоқ бўйларидан сармаси бўлиб алла айтмоқ, бир умр бешикларга боғлануб яшамоқ ишниж қанчалар ширин...

3. АБДУЛЛАЕВА

СУЛТОНИ БУ—АЛА

сам қўзларимнинг ёшини тўхтатмайман. Онаизоримнинг меҳрини, иссик бағрини, ширин сўзларини, такрорланмас сиймосини согинганимни хис килиман.

Гул шадан териб олган гулгунчаман ала-ё,

Осмондаги ойга ўхшаш ой-парчамсан ала-ё.

Кўрап кўзим, айтар сўзим, қувончимсан ала-ё,

Умидим нишонаси, ширин қизим ала-ё.

Онахоним айтган ушбу аллани айтиб йиглайман. Изларига зор қилиб, сўзларига зор қилиб кетган мунисам, энди сизни излаб тополмайдиган, сўраб етолмайдиган жойга мангуга кетганингиз ҳам чин бўлди. Сизни соғинсанам, гўдакларимга тунлари алла айтаман, эртаклар айтаман, на-бирапарингиз нигоҳларидан сизга ўхшаш жиҳатларини излайман.

Қўшикларинг султони бу — ала. Унинг шоюри ҳам, бастакору, икрочи симни ҳам бу — оналарид. Ҳар бир она ўз гўдагини бағрида аллалаб катта кисин. Ҳар бир бора ўз она-сининг аллаларини эшишиб ота-она-га, она ватанга меҳри, фидой бўлиб вояга етсинг.

М.ИСОКОВА

БАХТИНГИЗ

Синглим Гулчехрахон! Касаллик бандасидан сўраб ўтирмасдан келаверади. Бу сизга ҳам эрингизга ҳам боғлик нарса эмас. Ҳудонинг хоҳиди. Яратган эдам дарб берибдими, албатта шифосиним беради.

Мен ҳам бу дардга йўлиққанимга йигрма йил бўлди. Катта ўглини етими кунлик чақалоқ эди ўшанди. Қиши фасли эди. Кайнонам раҳматли ўйлумга сунъий сурʼий бераби, шундай яхши парвариш кигланларки, бир ойдан сўнг касалхонадан чиқиб, боланини танимажаман. Оиласиз ўн чишидан иборат катта оила эди.

Ўша кунлардано ҳамма ишни қилиб кетавердим.

Агар онангизда андиша, мулоҳаза бўлганида иккى норасида, бегуноҳ, фарзандларингизни дадалари йўлига зор гирён қилиб кўймасмиди. Ахир ҳар бир бола ўз уйда ўзини баҳти хис этади-ку, наҳотки буларни тушунмасанғиз. Онангиз "борма" деса ўтираверасизми? Бир кун келиб ота-онангиз бу дунёдан ўтиб кетишиша, чинакам баҳтингиз ўз оиласнг эканлигини хис этасиз. Шунда жуда-жуда пушаймон бўласиз. Лекин унда кеч бўлади.

Гулчехрахон, сизга насиҳатим, ўйнингизга қайтинг. Келинларингиз, укаларингиз туртклишашмайтган бўлсалар-да, бариб сиз у ўйда ортиқасиз. Яхшияники, эрингизга тирик экан, эри ўлиб, қайнонасишнинг ўйдан болаларини ўйлаб чиқиб кетмаган келинларни кўрганиман. Дил изҳорингизга қарагандага анча ақли, сермуҳоза аёлга ўҳшайсан. Аввали онангизга бағуржа, ётиғи билан тушунтиринг. Ўз баҳтингиз учун курашишни эпломайсизми? Факат бугунги кунингизга эмас, келаганингизга умид боғлаб яшанг.

Бир кун келиб ўғилларингизни ўйлантирганингизда келинларингизни қайси ўтга туширасиз? Укаларингизни ўйлагирами? Улар-чи, келинларини қайга жойлаштиради? Ана шунақа синглим. Буни ҳаёт дейдилар. Ҳалим сизда имкон бор. Сиз киз бола эмасиз. "Йигитим билан қочиб кетсан, ота-онамни иснодга кўяман" деган вақтдан ўтгансиз. Ўз эрингиз, ўз фарзандларингиз билан тўқис ойла бўлиб яшанг. Баҳтингизга зомин бўлиб ўтиргани учун онангиз кейинчилик пушаймон бўлади.

Мана бир мисол.

Асила севиб-севилиб турмуш курди. Тўйда куёв йигитни кўрганларнинг ҳаммасини оғзи "очилиб" колди. Куёв бола баланд бўлиб, тўладан келган, сутта чайгандек оплок юзли, қадди-комати келишган йигит эди. Бунинг устига оиласида кенҳа фарзанд бўлиб, дангиллама ўйхой, отасининг машинаси унинг номиди эди. Кўп ўтмай Асиланинг баҳти омонат эканлиги билинди. Куёв наркоман экан. Шундай бўлса-да, Асила чидади. Эри томонидан беадд ҳўликлар, калтаклар таъсиридан-ми, биринчи фарзанди қорнидаёт нобуд бўлди. Иккичи фарзанди түғилгач, гўдакка Асиланинг онаси қарой болшида. Ароққа, нашага пул то-полмай қолган куёв хотинингин онаси берган ранги телевизор, новносини со-

"Кийин аҳволада-ман" 40-сон

ЭСЛАТМА: Синфлош дугоналарим турмушга чиқиб 2-3 та фарзандли бўлшиши. Аммо менга совчилар келавермади. Чунки онамнинг феълини ҳамма биларди. Орадан 5 ўйл ўтгач, онамни камбағал бир ўшигга турмушга беради. Аммо мен касал бўлиб қолгач, онам қайшонам-қайшонатманикига юбормай кўйди.

ГУЛЧЕХРА

ЎЗ КЎЛИНГИЗДА

тиб юборди. Охири Асила ота уйига қайтиб келишга мажбур бўлди. Ажрашди. Ўртада бегуноҳ, норасида гўдак кўзлари мўлтираб тирик етимга айланди.

Асила ишлаб юраверди. 9 ўйл ота-онасига бир ўғилдек парвона бўлиб, едидиб-ичирди. Нихоят уни сўраб совчилар келишибди. Асила суриштирса ўзи тенги йигит экан. Хотини ўлиб, иккى фарзанди билан колиди. У ҳам ота-онасига кенжা ўғил экан. Лекин у биринчи ёридек ялков, ичувчи, чекувчи эмас, меҳнаткаш, камгам, камтарин йигит экан. Буни ўшишибти, Асиланинг онаси "қизимни эрга бермайман" деб совчиларни ҳайдаб солди. Лекин Асила совчилар билан утрашиб, яна келишларини сўради. Нихоят кўпчилик бўлиб, Асиланинг онаси рози бўлмаса-да, ўша йигитга кичкинагина тўйча қилиб Асиланни узатдик. Онаси жуда қаттиқ хафа бўлиб, Асиланни кўп қаргади. Ўйига бормасликка, бир умр уни қизим демаслика аҳд қилиб, қизин "ок" қилишгача бориб етди. Буни қаранг-ки, Асила ҳар гал акасиникига келар, онасига қарамасди. (акасининг ўйдан узаттандик уни)

Кунлардан бир куни ҳайитда кўшини аёллардан бири Асиланни онасининг олдига олиб кирди. Онаизор индамай турвареди. Асила бу галиги келишида эрини ҳам олиб келиб онасига танишиди. Орадан ўтган иккى йил ичидаги киричларни бўлишибди. Она-болалинг аразлари унтилиди.

Инсонни баҳти бўлмоғи ўзига ҳам боғлик экан. Эрингиз ёнига қайтинг. Энди ўзингиз учун эмас, болалариниң учун ҳам ҳаракат қилинг.

София УЗОКОВА

ОЖИЗЛИК ҚИЛМАНГ

"Армон бўлдинг" 37-сон

ЭСЛАТМА: Оллоҳим менга баҳм бермаса ҳам розиман. Энди мен бошқа ҳеч кимни севмасликка, ёғиз юашаша қарор қилим. Ўзимни ўзимни бир умр шундай жа-золамоқчиман.

РУСТАМ

Укажоним Рустам! Сизнинг мактубингизни ўқиб ўйланиб қолдим. "Оллоҳим менга баҳм бермаса ҳам розиман. Энди мен бошқа ҳеч кимни севмасликка, ёғиз юашаша қарор қилим. Ўзимни ўзимни бир умр шундай жа-золамоқчиман", деб ёзиб-сиз. Севган қизингизни баҳти бўлишини истасангиз у билан кайта утрашимасликка ҳаракат қилинг. Чунки, ўзингиз айтганингиздек, "кимларид тушунади, кимларид нотўғри фикрга боради". У кизга баҳти тилангда, ўзингиз ҳам баҳтингизни изланг. Сизга ҳам баҳт, омад, албатта кулиб боқади. Рустамжон! Кейинни ѡхтингиз хақида ёзиб юборинг, итимос.

София НАЗАРОВА,
Самарқанд вилояти,
Нарпай тумани.

ДАБРИКЛАЙМИЗ

Қарадонларимиз МУҲАЙЁХОН, Сизни муборак 50 ёшингиз, СУЛАЙМОН ака, Сизни 55 ёшингиз билан қызғын табриклимиз. Ҳар иккаланғиз күтбаракал умрингиз давомда ширин оила куриб, ҳалол меҳнат қылаб, фарзандларни камолга етказаңгиз, энасликада келин-куёвлар, набиралар ардоғасасиз. Сизларга давлатингиз бунаңда зиёда бўлишини, баҳт-саодат ёр бўлишини шилаб қоламиз.

Ошавий дўстларингиз Диабар ва Очла.

Ойшонимиз КУТАЛИБЕКА, аажонимиз РАДЖАБОЙ!

Тавалду айёмларингиз муборак бўлсин. Сизларга узоқ умр, сиҳат-саломатлик ҳамда омада ташиман.

Қизингиз Гулноза, Шаҳноза, Тозагу, Тўрткўл тумани.

Жияним Гулноза! Туғилган кунинг муборак бўлсин. Үқишингда меваф-фақият тилайман. Баҳтимизга соғ бўя.

Аммајонинг Тозагу, Гулойш, Тўрткўл тумани.

Қаҳрамон ҲОТАМОВ! Тавалду айёминг муборак бўлсин! Чеҳрангдан табассум аримасин, соғ бўлгин.

Онапн Норжон Турсунқуловна, Баҳтиёр, Конимех тумани.

ТАТУДАН Худойбердиев АКБАР номига 2001 йилда берилган 61035 раками гувоҳнома йўқолганилиги сабабли БЕКОР КИЛИНАДИ.

ДАСТУР АСОСИДА

Суратда: Бухоро вилояти ИИБ бошлиғининг шахсий таркиб билан ишлаш хизмати бўйича ўринбосари, подполковник Тохир Ҳакимов (ўртада) тезкор матбуот гурухи ходимлари билан.

- Маълумки, ички ишлар идоралари фаoliyati янада тақомиллаштириш, ходимларни ижтимоӣ химоялаш борасида жорӣ йилининг июл-октабр ойларида Президенти мизиниз Фармонлари ҳамда Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарори эълон килинган эди, - дейди Бухоро вилояти ИИБ бошлиғининг шахсий таркиб билан ишлаш хизмати бўйича ўринбосари, подполковник Тохир Ҳакимов. - Бу борада Ички ишлар вазирлиги аниқ дастур ва кўрсатмалар ишлаб чиқди. Айни пайтда ҳуқуқбузарликларни олдинга олиш, жиноятларни фош этиш, ёнғин ва йўл ҳаракати хавфисизлиги таъминлаш борасида амалга оширилаетган ишларни оммавий ахборот воситалари-

да кенг ёртиш учун тезкор матбуот гурухи туздик. Яқинда "Қаҳрамонлар мангу яшайди" номли китоб нашрдан чиқди. Тўпламда 2004 йилинг 28-31 марта, 1 апрел ва 30 июн кунлари пойттахтимизда, Тошкент ва Бухоро вилоятларида бўлиб ўтган террорчилик ҳаракатлари чорига маддлик қаҳрамонлик кўрсатган ички ишлар ходимлари ҳақида ҳуқоя килинади.

Аскар ГИҦОСОВ, майор, Ражаббий РАУПОВ, журналист.

КЎЙ (21.03 – 20.04). – Ҳафта-дамида кўп янгиликлар эшитасиз. Муҳими, ҳамкорингиз туфайли даромадингиз кўпайди.

СИГИР (21.04 – 21.05). – Ҳафта-дамида иккичи ярми тинч ва қойилмақом оиласив учрашувлар аро кечади.

ЭГИЗАКЛАР (22.05 – 21.06). – Анча омадли ҳафта. Жума кунига бориб бироз муаммолар туғилиши мумкин.

ҚИСКЧИБАҚА (22.06 – 22.07). – Қийинчиликларни ёнғиши билан банд бўласиз. Бунда сизни дўстларингиз ва яқинларингиз кўллади.

М
У
Н
А
Ж
Ж
И
М
Л
А
Р

АРСЛОН (23.07 – 23.08). – Жамотачилик кўп жойда ёки йўлда ҳамёниннингизга эътиёт бўлинг.

БОШОҚ (24.08 – 23.09). – Яқинларингизга ўз меҳрингизни изҳор этишдан тортинманг. Улар билан ҳамфир бўлиб иштуинг.

ТАРОЗИ (24.09 – 23.10). – Ишхонада бироз лоқайд кайфиятда бўласиз. Аммо, шахсий ҳаёт билан ишингизни бир маромга солиб олинг.

ЧАЁН (24.10 – 22.11). – Фаолиятнингизда янгиликлар кутимоқда. Муҳими ютуқлардан эсанкираб қолмаслик керак.

Б
А
Ш
О
Р
А
Т
И

ЎҚТОР (23.11 – 21.12). – Агар бошлиғингиз ишдан жавоб бермаса хафа бўлмаган. Бу ҳақда кейин келишиб олиши ўйланг.

ТОҒ ЭЧКИСИ (22.12 – 20.01). – Одатдагидан кўпроқ банд бўласиз. Лекин, хонадонингиз озодалигига катта эътибор қаратишингиз керак.

ҚОВФА (21.01 – 18.02). – Баъзан ёлғиз колиб фикрларни жамлаш ҳам яхши. Айнан шу ҳафта қилинажак ишларингизни режалаштириб олинг.

БАЛИҚ (19.02 – 20.03). – Шаъннингизга айтилган яхши сўзларни эшиласиз. Сиз бунга арзийсиз. Аммо, мактоблардан у қадар эриб кетманг.

ЭЪЛОНОЛАР!

Узбекистон Республикаси Тошкент шахар "Оила зиннати" Маркази кизларни ва келинчакларни оиласив хэйтга тайёрлаш максадидаги касбийдаги баҳол бўйича ўқув курсарини ташкил этди. Марказда кам таъминланган оила фарзандлари учун чегирмалар бор.

Ўқув муддати 3 ойлик курслар
- Бинич-тишик - "Элита" - усулда пардалар, чойшаблар ҳам тикиш - Бисерлардан фойдаланниб тикиш - Бошлангич компьютер билимлари (Windows 2000) - Олим даражаси торт ва салатлар тайёрлаш
- Сартарошик - Косметология - Маникюр-Букгалтерия-касса аппарати назоратчиси-Кандолатчи-лип-олий курс.

Курсларни битирган ўқувчиларга маҳсус сертификат берилади.

Манзил: "Халқлар дўстигиги" метроси. Фуркат кўчаси, 1 уй. Мўжалил: Республика спорт кўмитаси. 2 кават, 202 хона, 413 хона. Телефон: 45-18-42, 29-28-58.

УРОЛОГ ВРАЧ, ДОЦЕНТ РЎЗМЕТОВ МЭЛС ФОЗИЕВИЧ

ЗНУРЕЗ ХАСТАЛIGИ БИЛАН ОГРИГАН ковуғ бўш ўҒИЛ ва КИЗ болаларни БАТАМОМ

ДАВОЛАЙДИ.

Бўйрак, ковуғ, простата бези касалларини БАТАМОМ

Манзил: Марказ-15, 12-й (Жамоат макаласи) Мўлжал: Метронин F. Рулом бекати. Тел: 144-46-87 9:00-17:00гача. Чорсунд 123, 100 автобус. Марзи, такси, 2, 4, 7, 77, 91. Себзор бекати.

"XOLIS-UMID"

Ўқув маркази барча ёшларни 20 хилдан ортик касб-хунар ўқув курсарига таклиф этади:

Олийгоҳлар кириш учун тестларга тайёрлаш (тайёрланадиган фанлардан 100% билим берилади)

3 ойлик:

- Компьютер саҳододлиги: Pentium-IV (Windows-98, 2000, MS Office-97), Visual Basic, Adobe Photoshop-7.0, Macromedia Flash 5.0, Corel DRAW 10;
- Интернет ва E-MAIL (электрон почта);
- Компьютер таъмириш; - 1C: Бухгалтерия (бухгалтери чиҳоби); - Массаж (менинг, кўпиллаклар, бисер билан бешаш); - Рустли (бошлангич ва давом этиргувчилар учун); - Инглиз тили (аудио-видео аппаратуралар ёрдамида); - Турк тили (бошлангич ва давом этиргувчилар учун);

3 ойлик:

- Тибибиёт ҳамисирави (амалиёти билан);
- Сартарош-стилист, маникюр-педикюр; косметолог;
- Тикиш-бинич (келин кўпиллаклар, бисер билан бешаш); - Рустли (бошлангич ва давом этиргувчилар учун); - Инглиз тили (аудио-видео аппаратуралар ёрдамида); - Турк тили (бошлангич ва давом этиргувчилар учун);

7 ойлик:

- Стоматолог (амалиёти билан); - Фармацевтика (амалиёти билан); - Акушерлик (амалиёти билан).

Манзил:

Халқлар дўстигиги метроси, массив Олмазор 8/1 уй.
Телефон: 100-16-47; 42-76-06

2 ўйлик

ТИКУВЧИЛАРНИ ИШГА КАБУЛ КИЛАМИЗ:

Манзил: 4-поликлиника бекатидаги 4 қаватли уйнинг 1-қаватида жойлашган (оқ пардала хона).

Телефон: 49-25-54

«Оила ва жамият» ўйтгномаси

Яхшилар кўнглида хусумат Шундай инсонлар бор, сабаб-бесабаб, Ноўрин гина-ю, кудратум бўйласи, Бузмоқни истарлар доимо басаб. Ногоҳ ишқилганини турғазиб қўйсанг, Бундан ҳам афзалроқ мурӯват бўйласи. ***

Яхшилар чөхраси кунга ўхшайди, Ёмонлар чөхраси тунга ўхшайди. Кун ва тун ўзаро келиша олмас, Иссик ва соювқ ҳам шунга ўхшайди.

Бир марта келади дүнгёга одам, Шу сабаб яшашга ҳақли хотиржам. Осуда ўтган ҳар фурсат еанимат, Эзгулик гуллари бўлса унда жам. Сооп МУҲАММЕДОВ

Об-ҳавони кузатиш маркази маълумотига қараганда, республика изда ҳаво ўзғарб турди. Баззи жойларда ёмғир ёғиб, корга айланади. Айрим жойларда кучли ёғингарчилик бўлиши мумкин. Баззи жойларда туман тушади. Шамолнинг эсиши кучайди. Ҳарорат кечаси 0-5° илик, кундузи 7-12° илик бўлиб, кейинчалик ҳарорат 2-7° гача пасайши кутилмоқда.

"Саодат" журнали жамоаси ёзувчи Ўткир Раҳматта волидаси

ПУЛАТ ая

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Онишонлар бор, сабаб-бесабаб, Бузмоқни истарлар доимо басаб.

Тариқдек додни ҳам тогдек кўрсатиб, Юарлар пашшадан улкан фил ясад.

Бир марта келади дүнгёга одам, Шу сабаб яшашга ҳақли хотиржам.

Осуда ўтган ҳар фурсат еанимат, Эзгулик гуллари бўлса унда жам. Сооп МУҲАММЕДОВ

РУХИНГ ШОД БҮЛСИН!

Үглім Баһодир тұнғичимиз зәді. У болалиғидан тұғри сүз, серғайрат, соғыл бўлиб ўсди. Ўта мактабни бириңчи синфига борган ийли, "қобилияти ўткір" деб, Янгийўл шахар мусиқа мактабига қабул қилинди. Болажоним дарсларини тайёрлаб бўлгач, жажхи кўчалари билан кичкинагина скрипкасини ҳавасла чаларди. Орадан йиллар утди. Баһодир мусиқа мактабини тамомлади. Эсимда, бир куни эшигимиз тақъилаб, қрим миллатига мансуб қўшнимиз чиқиб: "Ўғлинигиз бизга скрипкасида кўй чалиб берсин, меҳмонларимга мақтанинудим", — деда илтимос қилиб қолди. Болам тортиноқ бўлса-да, қўшниминг кўнглини оғримаслик учун зўрга уникуга чиқди...

У 9-синфи тугатгач, Тошкент ирригация на мелиорация институты қошидаги Юнусобод Академик лицеиға ўқишига қабул қилинди. Лицейни тамомлаган ийли шу институтга ўқишига кирди. Шартнома асосида ўқишининг қоидаси ва кийинчиликларини болажоним яхши тушунарди. Шунинг учун ҳам кўл қовуштириб ўтиради. Дала ҳовлимида ҳамжиҳатли билан чорвачилик, паррандадирик ва боғдорчилек ишларини бошлиб юбордик. Уч ўғилни меҳнатга ўргатиш, илмли қилиш эса биз ота-онанинг эзгу мақсадимиз зди.

Баҳодиржон тұнғич бўлгани учун месулиятни кўпроқ ўз бўйнига оларди. Эрта тондан олийгоҳдаги дарсларига, сўнг бошлаган ишларимизга елқадошлик қиласди. Кечкунрал алламаҳалга дарс тайёрларди. Ниҳоят институтни тугатиб, магистратурага ўқишига қабул қилинди. Үндағи интилиш, эртанды кунга ишонч, шаддаткорликни кўриб теримизга симай кетардик. Ўғлимиз ўқищдан ажралмаган холда Янгийўлдаги Жамбул номли мактабда физика-математика фанидан дарс бера бошлади.

Ўғлимга мадад бўлишга ҳаракат қилдим. У касбнинг накадар мұқаддаслиги ҳақида кўп сұхбатлашардик. Ўғлим юзлаб оиласларга

уларнинг фарзандлари орқали қадроп бўлиб қолганди.

Бир куни у: "Аяжон, тепага пастлиқдан чиқилади, деб айттардингиз. Мактаб мени иродали бўлишига ўргатапти", — деб қолди. Бор-йўғи бир йилгина ўқитувчилик қилган ўғлимнинг ҳар бир куни фидойилик билан ўтарди, десам хато бўлмас. Ўқувчилини дарсга сабаблиз келмай қолса, дарор үйидан хабар олар, паст баҳо оланларга дарсдан кейин қолиб, жондили билан ўзи ўргатарди. Пахта йигим-теримида ҳам ўқувчилини билан ўна пахта терарди. Үндағи гайратни ва камтарликни кўриб ич-ичимдан кувонини кетардим.

Баҳодиржоннинг энг катта орзузи "Миллий ҳавфисизлик хизмати" ходими бўлиш зди... Ана шу орзуза қанотида парвоз қиляётган бир пайдага қанотларига мисоли ўз тегди... Бир одамнинг месулиятсизлиги туфайли қайнаб турган ҳаётiga нукта қўйилди. Автохалокатга учради... Орзулари ўзи билан кетди...

Нима қилайлик, ҳудонинг иродаси - жигар-бағримиз куйиб қолаверди. Энди унинг ҳақиқига дуо қилишдан ўзга юланчимиз йўқ...

"Ўғлим Баҳодиржон! Ётган жойинг жаннат бўлсин!" Ота-онанг, ункаларинг, қадроплар қалбидан сен доим яшайсан! Болам, қисқа умрингни беҳуда ўтказмаганлигини тазијига иштирок этган яқинларинг, дўст бирордадарларинг, бирга ишлаган ўқитувчилининг, олийгоҳда илм, малака берган домаларингнинг кўз ёшларида кўрдим. Бўйлари сен билан тенг ўқувчилининг тўккан кўз ёшларда кўрдим. Болажоним, Оллоҳ сени ўз раҳматига олган бўлсин!"

Мұхаррам НУРТОЕВА,
Тошкент Ирригация на мелиорация институты редакцияси бўлум мудири.

ОТА-ОНАЛАРИМИЗНИ ҲАФА ҚИЛМАЙЛИК

ра олмадилар. Ўшандо мен 11-синфи битириш арафасида здим.

Худога шукр, дадажонимнинг меҳрибон ўртоқлари, қариндошлари онахонимга, бувижонимга ҳамдард бўлишади. Хозир уваларим ҳам кучга тўлиб, онахонимга қанот бўлишади. Гоҳда ўйлаб қоламан. Ҳар бир инсон дунёдан ўтгач, яхши ва ёмон ишлари ёдга олиниди. Мен бу билан нима демокчиман. Ҳаммамиз меҳрибон ота-оналаримизнинг қадрига етиб яшайлар. Уларни сира ҳафа қилмайлик. Қўлимиздан келса улар орзу қилган инсон бўлишига ҳаракат қилайлик. Зоро, ота-она ўз фарзандининг келажагини ўйлаб яшайди. Бизнинг қилган ишларимиз акс-садо бўлиб қайтади албатта.

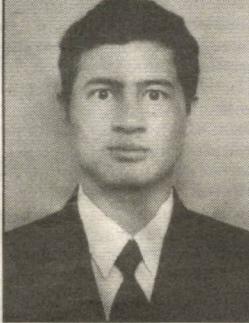
Хулкар АЛИМКУЛОВА,
ЎзДЖТУ талабаси.

Хотира... Инсонлардаги энг буюк тўйғу. Хотира юки қалбларимизни қанчалар эзмасин, биз учун азиз ва қадрли бўлган инсонларни эсламаслик асло мумкин эмас. 2004 йил 24 январ. Мен учун энг оғир кун бўлди. Чунки ўша куни меҳрибоним, хурмати и умр йўлдошим Алимжон Ўриновин бешинада...

**Умр йўлдошим Алимжон
Ўринов хотирасига**

Уйимизнинг тўрида раҳматли турмуш ўтогимнинг расми осигиллик турибди. Гўё ундан бокиб: "Энди сизларнинг ҳолингиз не кечади? Бу фоний дунёни, сени, фарзандларимни хеч ташлаб кетиш ниятий йўқ зди", - деяётгандай.

ЙИГЛАТИБ КЕТГАН БЕГИМ!..

**Умр йўлдошим Алимжон
Ўринов хотирасига**

Болаларим атрофимда парвона.

"У кишининг умларини ҳам шуларга кўшиб бергина Ҳудойим", деба ҳар тонг дуога кўл очаман. Бугун душанба куни субхи дамда кўнглимдан кечган ўйларимни оқ, қофзга туширдим. Тунги ёмғирдан сўнг, ҳавонинг ҳарорати пасайгандек. Майин эсган шабада юракларга ажаб бир ҳузур бағишлайди.

Ҳар тонг турмуш ўтогимнинг руҳи-покларига атаб куръон тиловат килиман. Фоний дунёда тортган азоблари чин дунёда роҳатга айлансан, қабрлари нурга тўлсин! Алимжон аканинг руҳлари илоҳим бизга мададкор бўлсин, охирати обод, жойи жаннатда бўлсин. Раҳматли отаси мен ва фарзандларим қалбида мангу яшайди. Биз учун ҳамиша тирикдир. Шоининг қўидаги сатрлари айнан қалбим фарёди бўлса керак:

**Оқар сув хаёлим бўлар шовуллаб,
Кўзимдан ёшларим оқар дувиллаб.
Излариниз излаб, топмай изиллаб,
Ортигиздан ўшлаб қолдим-ку, бегим.**

**Муқаддам ОРТИКОВА,
Самарқанд вилояти,
Нуробод туманиндағы
4-тиббиёт санитария маркази
ҳамишираси.**

ҲАМИША ЮРАГИМИЗДА

Азиз ва меҳрибон бобожоним Мамат Эшманов. Сиз саҳиҳ ва бағрикен, бизга ибрат тимсолидаги төғ эдингиз. Ўша төғ бирдан қулақ кетди. Бу ҳолдан барчамизнинг юрагимиз ларзага келди. Сиз нафақат яқинларингиздан балки бегоналардан ҳам ўз ёрдамингизни аямасдингиз. Доимо яхшилик килардингиз. Айнича болалар сизни жуда яхши кўрарди. Улар

билан муносабатингиз самимий зди. Эринмасдан отингизга миндириб, айлантирадингиз. Сиз эккан яхшилик уруғлари чамандай очибири турибди. Меҳрибон бобожоним сиз бу дунёни тарк этингиз, лекин ҳамиша юрагимизда яшайсиз. Руҳингиз ҳамишиша шод бўлсин, охиратингиз обод бўлсин бобожоним.

**Гулшода БОБОЕВА,
Қашқадарё вилояти,
Қамаши тумани.**

ОНАСИ БОРЛАРГА

Менинг ақлда тенгсиз, гўзл, ширин сўз онахоним бу ёруғ олами тарк этганларига 40 йил бўлди. Аяжоним бахтдан тинмаганлар, ўғил кўриб ўғлиниг бўйини, тўйини, қиз кўриб, қизининг баҳтини ва камолини кўрмай кетганлар. 1980 йил турмушга чиқишмада бир ҳафта қолганнада тушимга кириб "Қизжоним мен келдим, таҳмонга кўрлапаригни ўзим тахлаб ўйғиб берайин, токи тахи бузилмасин", - дегандарилар. Ох, аяжоним ўзиниз бахтдан тинмаганингиз учун қизингиз бахтни бутун бўлишини ўйладингизми? Ўзингиз кўрмаган гўзл тақдирни менга тиладингизми? Акам касал бўлмасларидан олдин тушимда пайдо бўлдингиз ва "акандан хабар олиб тур", дедингиз. Аяжоним ўғиз ўғлинигизни тузалмас дардга учрашини сезганимдингиз? Єлғизгина акамни ҳам олдингизга

олиб кетдингиз, бемор ўғлингизни бирорларга хор бўлмасин дедингизми? Аяжонимдан ахралгандан сўнг йилгайвериб қийналганимда, яни тушимда пайдо бўлдингиз ва "Кўй қизим, кўп йиглама, ақанг менинг олдимда, сен

хавасим келади

кўп йиглаганинга қийналиб кетди", - дедингиз. Менинг оутуганингизи бу аяжоним! Кўп ҳафа бўлмасин деганингизми - бу Меҳрибоним. Азиз аяжоним 2003 йил бар сафаргидан кўра сизни, аяжонимни жуда кўп эсладим, сабаби сизга насиб этмаган, яъни қайнона деб аталиш завқли, машакқатли ва мъасулиятли вазифани бўйнимга олдим. Сиз кўриши насиб этмаган, ўғиз ўғлинигизни тузалмас дардга учрашини сезганимдингиз? Єлғизгина акамни ҳам олдингизга

тоқ бўлганимиз сўз билан сизга таърифлаб беролмайман. Ўйим тўрини тўлдирадиган, эшик олдида савлат тўкиб турдаган аяжоним ўрнини хеч ким боса олмади. Онаси борларга ҳавасим келади, чунки шундай пайтлар буладики, инсон хеч ким га айтмаган гапини факат онасига айтади. Чунки оталарга нисбатан оналар кўпроқ болаларини тушунадилар, фарзандлар кўпинч, асосан онаси билан сирлашади. Ўз фикрини, максадини онаси орқали отасига билдиради.

Азиз юртошим! Ота-оналарни эзозлаб юрайлик, уларни қадрига етайдик! Бу дунёда хеч ким ота-онаисдан айрилмасин, жигари турсада юрагим йиглайди, ўзимга-ўзим тасаллаб бериб яшашдан ўзга иложим йўқ.

**Матлуба БЎРОНОВА,
Тошкент шахри,
Юнус-обод тумани.**

Жаҳонгир Ҳолмирзаев - 1974 иили Тошкентда туғилган. "Тонг юлдизи" газетасидан "Фақат ҳаёт абадий"номли қиссаси эълон қилинган. "Олтинчи ҳукм", "Ўтган кунлардан", "Езувчининг сўнгги кунлари", "Абориген", "Совга", "Орзу дарахти" сингари ўйлаб ҳикоялари "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетасидан, "Ёшлик" журнали ҳамда "Истиқолул муддати" тўпламида чиқкан.

Қароқчилардан бирни вагон ўла-гига турарди. Қолган иккитаси охирги купелардан бирига кириб кетишианди. Вагон мутасаддиси - проводник хеч курмаганда бу учовлондан нечук энди иккитаси купе-га кириб кетиб, учинчиси ташқарида колгани-ю, атрофга олазарак бўлиб турганидан шубҳаланиши лозим эди, аммо у хеч нарса бўлмаётгандек чойнак кўтарган кўли қалираганча ўйлакдан келмокда, афтидан нимадандир кўриб колганга ўхшарди. Тун эди, поезд Қозоғистоннинг белоён даштлари узра елиб борарди.

Купеда эса барваста рус йигити: - Давай быстрай, Эрсенкул. Ско-ро станция, ты же знаешь там пат-рул может подняться, - деди бир кўлида сумка, бир кўлини бикини-га тираганча: бикинида эса, янни камарга осиғлиқ кинли пичок кўриниб туради, бу золим шу пайтагча ўнг томонда ва сўл томонда ўтирган икки бечорани тунаб бўлган, эндиги гал ўлжа Эрсен-куни эди. Шу тобда Эрсенкул-нинг ўзи ҳам аламдан-газабдан күтириб бормокда: илло у бурчак-да ўтирган ўзбекистонлик Ҳаммуд Парпиеvнинг вагон ресторанида Русида ишлаб топган олий жамғармасини ўйига олиб кетаётгани ҳақида кувониб айтган гап-ларини ўз қулоги билан эшиштган эди. Яна шуни айтмоқ лозимки, бундан салгина оддин куслега олиб киргани "Барма туха"ни ҳам Пар-пие билан баҳам кўрган, тўғриғоғи, ўзи номига иҷиб, уни сар-хуш-маст қилган эди.

Улар икки кундан бўён поездда ке-лишмодида. Биринч кун Эрсенкул буларнинг күпесига "салом, кўно-лар!" деди кириб, барчасининг кўйни-га қўл солиб олган, энди - иккинчи куни амалиёта ўтишган эди.

Эрсенкул ўзи танлаган Ҳаммуд-нинг чўнталарини кавлаб, уч-турт рубль Россия пулидан бошқа нарса топмаган, шундан жиги-байро-ни ҷиҳи турганида рус шериги ёрдамга келганди.

- Где твои деньги? - энди Парпиеvга зумм қилиб сўради барзани рус йигити. Эрсенкул эса эг-нидаги паҳталик-бушлар чўнтағи-дан бўклимга пичок чиқарди.

- Сиз кўрдингиз-ку, ҳамма ёғими-ни титкилаб. Мен шунчаки мақта-ниб қўйганиман-да, пул ишлаб ке-

ляяпман, деб. Кайфим бор эди, - деди ўрта яшар Ҳаммуд Парпиеv чиндан ҳам ээзилиб ва деразага қарди.

Эрсенкул қулоқ солмади: пичогини очиб, Парпиеvни четга сурб юборди-да, остидаги тўшак-матрасни йиртиб-ёриб кўра бошлади. Кейин Ҳаммудга қаршидаги ўриниди кўрсатди, энди унинг остиларини "чаваклаш"га тушди. Сўнг бурчакда ётган саквояжини дабдала кильди. Бу ёкда бекатга яқинлашиб қолишган, афтидан, беш дакиқалардан сўнг қароқчилар тушиб кетишарди. Қозоқ Эрсенкул Парпиеvнинг уст-бошини обдон тинтуб қилиб, ҳеч бало топломади. Кейин жаҳз билан тўшакни бурчакка - емак столчани тагига отиб юбориб, рус ше-ригига:

- Ладно, к чёту, пойдём, - деди. Бироқ уни боядан бери шошириб турган қароқчи жавоб бермади. Зеро, унинг назари полга қадалиб

шиб қўядим. Шу ёрдан қип-ялан-оч қилиб чиқарадим, ҳароми!

- Сен-а? Мени яланоч қилиб, қан-жик... Қани куртканди чеч! Чеч де-япман! - дея яна пичогини олди.

Ҳаммуд Парпиеv қаршилик билдирамди. Уни аёли ва еттига фар-санди кўзлари тўрт бўлиб кутишмоқда эди. Катта қизини икки ҳафтадан сўнг кунгувва узатишни керак, бойёкиши унаштириб қўйилганига кўнгактада бўлган, аммо Парпиеvнинг ночорлиги туфайли тўй орқага сурилгандан сурисиб келмоқда эди. Ниҳоят, Ҳаммуд Парпиеv мардикорликка кетаётганилар тўпига кўшилган - унинг қурувчиликдан ҳам хабари бор эди. Улар қандайдир бир рус мафиози учун Москва қишинидаги ўрмонда дача куришиди. Улар уч ойни мўлжаллашган эди - олти ойга чўзилди куришиш. Чунки ҳўжайин инжик экан, куришга кўп таҳрирлар киритиди. Бунинг устига дача битгач, келишилган хизмат

бўлади? Тишлари гижирлаганча дам деразага қарди, дам ёрда ётган бушлакка тикилди. Ноябрнинг боши эса-да, Қозоғистон ерларига ҳам кор тушган эди. Дे-разанинг зижлари орасидан совуқ ҳаво қармоқда. Ҳаммуд Парпиеv битта жемперда бўлган учун дархол соқвота бошлади. Унинг рў-расида ота-бала қозоклар ўтиришар, барзангি рус шуларни тунаб олган эди. Ўғри-қароқчиларнинг миллати бўлмас экан. Ўйлўтсарлар купега кирибок пичкларини чиқарип вула-рариди:

- Биз-де, қазақмиз-ку, балам. Бизге тегменгизлар.

- Жўй, мен жугутмен, - деб жавоб берди Эрсенкул.

Ҳаммуд шу мискин ҳолда ўтирас экан, чолнинг боласи ўрнидан туриб, поидан исқирт паҳталикини олди-да, Ҳаммуднинг ёнига қўйди. Титраб қақшаганча ҳовучига "кух"лаётган Ҳаммуд Парпиеv паҳталикини кийиб, барча тұгмаларни ҳам ўтказиб қўйди. Кейин ғамғин нигоҳ билан деразага қарди. Та-шқарида Қозоғистоннинг белоён даشتни ястаниб ётар ва унда-бунда кичик-кичик кулбалар кўзга ташланарди. Уларнинг ҳар бирни кимсасиз бўлған боис қандай ортдошларни эслатар, поезд ҳам бу ерлардан тезроқ ўзоклашишини истагандек елиб бормокда эди.

Бу орада Тошкентгача бир ярим кунлик йўл қолганди. Эртаси куни Ҳаммуд кутилмаганда ўзбекистонлик юртдошларини кўриб қолди. Сурхондарёлик ёш йигитлар Парпиеvнинг бошга тушган савдони ўшишиб, унга жуда ачинчилар ва буфет-ресторонга таклиф қилиб обордилар. Овқатланб-ва ичиб бироз кизиб олишгач, шу ёрда оз-оздан пул чиқарип, унга бердилар.

Яна бир кундан кейин Ҳаммуд Парпиеv ўз ўйдада ўтирадир. У Лай-лаксоу тумани четидаги эски кишилкодда яшарди. Бу қишилкод Са-марқанд вилоятига қарар, шунинг учун ўзбеклар билан тоғижлар ара-лаш ҳолда истиқомат қилишарди. Ҳаммуднинг хотини Сетора - тохик бўлиб, икки тилда сўзлашар, не-гадир болалари билан кўпроқ, то-жихка гаплашар эди.

Улар рўзгор бошининг аламили хикоясини жим ўтириб тинглаш-га, хўрсишнишарди, холос.

- Энди нима бўлишини билмайман, бошим котган, - деди ниҳоят Ҳаммуд Парпиеv. - Балки куда то-мон билан келишармиз, а? Тўйиня яна бирон йилга қолдирсан! - Шунда унинг кўзи бурчакда ётган ўша эски бушлакка тушди-да, ба-кирганча ўрнидан туриб кетди: - Хотинжон, анаву бушлакни ол, ўйқот, кўзимга кўринмасин! - деди.

- Нега йўқотиш керак? Ювиб то-заласа бўлади-ку? - деб жавоб берди Сетора. - Кейин уни кийиш ҳам мумкин.

- Мен буни киймайман, - яна ба-кириб юборди Ҳаммуд. - Сен йу-котмасанг, ўзим йўқотаман. Ёнди ро-раман.

- Вай, нимага мунча қичкарасиз? - яна мурсага чақириди аёл. - Ха, энди бўлар иш бўлибида... Лоқин нима учун бутунгина буюмни йўқотиш, ёндириш керак экан? Қўйинг, тозалаб, ўзим кияман, да-даси, - дея бурчакда етимчадек ётган паҳталикини олиб, ташкари-га чиқиб кетди.

(Давоми 14-саҳифада)

Тўйга тўёна

қолганди. Эрсенкул ҳам қарди-ю, табассум қилди.

Бадала бўлган тўшак ёнида Парпиеvнинг саквояжидан чиқан эски-туски кийимлари ёнида бир нарса йилтираб кўринар - у целофан козога ўралган беш-олтига кирсавун эди. Эрсенкулнинг кўзи халиёқ унга тушган (кийимларини титкила-ганди), аммо єтибор кимларни билди. Энди эса ўғриларнинг илинжлари шу совунлардадек бўлиб ту-юлди. Қолаверса, совунлардан бири бўлинниб кеттанди. Ва бир бўлакнинг ичидан ўшандай сала-фана ўралган долларлар ҳам кўри-ниб туради.

Эрсенкул энгашиб, совун ичидан ахаларини чиқарип олди. Сўнгра шоша-пиша бошқа совунларни ҳам бўлаклай кетди. Аммо улар ичидан ҳеч нарса чиқмади. Ниҳоят, пулларни чўнтағига уриб, ранг-кути учиб ўтирган Ҳаммуд Парпиеvнинг тепа-сига борди.

- Ахча жўй дейсан... - истехзоли илхайж, бойёкишинг эгнидаги куртаси ёқасидан тутиб силинди.

- Бу нима?

Парпиеv тамом бўлган эди.

- Номард, кўлингинг торт, - деди бирдан бўлибди. - Оларнинг олдинг-ку...

Худо ҳақки, ёнингда мана бу баражни бўлмаганди, пичогини ҳам ҳар дам чиқарип турмагана-ни гапла-нингда, сен билан ёркакча гапла-

Махмуд унга ташланниб қолиши мумкин эди. Аммо єўрди: 30 долларга олган куртка учун пичокқа қарши бора олмади.

У ўтирган ерида икки кун бурун Москвадан ҳарид қилинган курткани ечиб, ёнига қўйиб қўйди. Эр-сенкул эгнидаги эски паҳталик бушлакни тезгина ечиб, ерга ташлади-да, янги курткани кийиб олди. Кейин эски куртканинг кис-саларини кавлаб, бояги долларни ҳам, яна алламбалорнида олди-да, бир сония ўйлаб туриб, эски паҳталик бушлакнинни Ҳаммуд Парпиеvга отди.

- Бу сенге, землягингдан совфа, со-вукча катиб ўйли қалимайсан.

- Қанака землягингдан? - чайналиб сўради руҳи тушиб кеттанди Парпиеv.

- А, мен муну ўтган битта тохигин-дан шешиб алиб эдим. Ахчаси жўй экан, шуни ола қолдим. Кун совуб кетиб эди...

- Уходим! - Эрсенкулнинг сўзини бўлди рус шериги ва купенинг эшигини очди.

Шу пайт поезд тўхтади. Эрсенкул шеригига эргашиб чиқди ва учинчи ҳамроҳлари ҳам уларга кўшилиб, йўлакдан гизиллаб кетишиди.

Тахминан беш дакиқадан кейин поезд кўзғалиб, йўлида давом этди. Ҳаммуд Парпиеv ўзини кўярга жой топломас эди. Қизининг кўзига, хотинига қайси юз билан рўпара

Мен бу хатимни анчадан бери ёзига иккилини юрадим. Чунки газетада катта ҳаёт тажрибасига эга ёши улу инсонларнинг панду-насиатларини кўп ўйиганман. Улар олдида менинг кимларгидир маслахат берисим бироз нокулай. Лекин, "Йигитлик" уруруни фарзанддан устунни" маколосини ўқиб жуда хафа бўлдум. Шу кунларда жуда кўп оиласалар мана шундай "Сендан паст келамани?" қабилида иш тутишиб ажralиб кетиша пяты. Мен ўёки бу томон ҳақ, деб тарафкашил

қўлимокчи эмасман. Мени даҳшатга соглани ўртада юладиган "тирик етимлар", "даҳшатга солади", деганинг ҳайрон бўлмаган. Ҳа, бу ҳақиқий даҳшатли воқеа. Чунки оиласада ажralиш юз бери, ота-она иккиси тарафга кетган куни бу беѓуноҳ гўдалар болалигига нуқта кўйилади. Фарзандлар ҳар доимигдай ўйнаб-кулиб юриши сизларга сезилмаслиги мумкин, лекин унинг онги катта одамлардай фикрлай бошланди. Энди ҳаётта боскача ҳарай бошлади, кўзларида аллақандай алам, мунгни кўрасиз. Мен кимларгидир маслахат бериб ажротамокчи эмасман, бунга ҳақим ҳам ийк. Фақат менинг бошимдан ўтгандарни ўқиб бузилётган оиласалар яна бир бор ўйлаб кўришаса, ҳаётлари изга тушса жудаям хурсанд бўлардим.

Мен 3-4 ўшарлик пайтимда ота-онам ажralishган. Сабабини ҳозиргача яхши билмайман. Онамдан сўрашга юрагим бетламайди, "ҳафтилиб кўямани?" деб кўркаман. Аллохга шукроналар бўлсин, ҳозир ҳаётим яхши, ўша кунлар алам-изтироблари ўтиб кетган. Лекин 20 йилдан ошик вақт кутган илинжаларим, орзулиарим ушалмас армонга айланган. Шунчага вақт мен ўз отамини кутиб, бир марта бўлса ҳам кўриш илинжида эдим. Келинг бир борашдан бошланди. Онам мени олиб тоғамларнига қайтиб келган. Бироз вақт ўтиб эса турмушга чиди ва мени ўзи билан олиб кетди. Үгай отам яхши одам эди. Иложи борича менинг кўнглимга қарашга ҳарват қилардилар. Лекин мен болаларча феълим билан онамни шу ўйдаглардан қизғонардим, кўп жанжал қилардим. Онам бечора кўнглимга йўл тополмай қийналиб кетарди. Бошқаларни билмадими, мени бу ўйда доим ўтайлигим ўзини эслатиб турарди. Борсан жойинизда ҳамма бирдай себзини яхши кутиб олмайди. Үгай бобо, оиласалар, амма, амакилар, қўшинилар ҳаммаси ҳам бир бўлмайди-ку ахир. Усмирилик даврим шу оиласада

ўтган. Доим ўзимни қандайдир ёлғиз сезардим.

Ўйда ўгай опамларнинг жанжалли, кўчада кўшнилар. Онам опамга сал қаттирок гапириб қўйиса тамом: "Сен мени кўймайсан, ўзимни ўлдираман", деб аркон кўтариб оғилга қараб юргарди. уни танчитгунча онам икковимизнинг эсҳонамиз чиқиб кетарди. Мен кўркувдан қалтираб кечалари улашга кўркардим. Тамом сиқилиб ўзимни кўйгани жой тополмай қолардим. Яна буларнинг бари отам тунги сменага

Кичкина болалик пайтимда ҳамма менга "отан ёмон, сени ёмон кўради", деб күлогимга кўшишади. Мен ҳам отам ҳақида шундай фикрда эдим. Биронтаси отам ҳақида сурештилса ғазабим қайнаб, уришгудай бўлиб кетардим. Аста-секин аклнимни таний бошлаганимда эса отам ҳақидаги фикрларим ўзгара бошлади. Мен энди у кишини соғинор, кўргим келарди. Лекин орамис жуда узоқ, бунинг устига ўгай отамнинг шунчага қўйгани яхшиликларига оёқ босиб кета олмасдим. Бун-

кўрган. Чунки элас-элас хотирамда бир воқеа сакланиб қолган. Ишкомда узумлар пишган вақтда отам мени елкасига ўтказиб олардилар. Мен ишкомдаги узумлардан узб ердим. Икковимиз роса кулишардик. Тоғамнида юрган пайтарилимида мени излаб келардилар. Мен эса бирорларнинг гапига кириб улардан кочардим. Фарзандларим бор, улар бирон жойга кетишиша, ёки бирраса кўринмай қолса ўзимни кўйгани жой тополмай қоламан. Бир пасда узимиз ҳам, юрагим ҳам ҳувиллаб қолади. Соғиниб кетаман. Ана шунда "отам ҳам мени шундай соғинган экан-да", деб

қолишини, ёки кимга гапирмасликни хоҳлаб қоламан. Ўзимдан бошкани ўйлагим келмай қолади. Мен дунёни ўзим ўйиган китоблардагидай тасаввур килардим, шундай яшашни истардим. Лекин ҳар доим ҳам этадим. Иккисига ўйиган китоблардан ўзимга жуда кўп нарсаларни олганиман. Ўйиганларимга амал қилиб ҳаётимни тўғри, ҳалол яшашга ҳаракат киламан.

Отажонлар, ойижонлар, яна бир марта ўйлаб қўринг. Шайтоний гурур, молларастлик килиб фарзандларингиз келаҳажгини пароканда қилмаган. Жаҳожи фарзандларингизнинг

ОТАМНИ СОҒИНАР, КЎРГИМ КЕЛАРДИ

га виждоним чида месди. Отам менга 16 ўшимиғча алимент ўтлаганлар. Алимент ўзилган квантанцияларда отамнинг адреси ҳам бўларди. Мен ўзимча бир кун келиб албатта хат

ишига кетганда бошланарди. Кўшиларимиз мен ҳақимда гапирмоқчи бўлишиша, "фalon-чининг орқасидан эрагишиб келган кизи", деб гапиришади. Биронтасига сал қаттирок гапириб қўйсам тамом-балога қолардим. "Кечагина келиб ҳамма нарсага эга бўлиб қолдингни? Сен кимсан ўзи бу ўйда?", деган таънига гапларни ўшитардим. Ўша пайтларда кучим фактат кўз ёш қилишга етари. Менинг ягона овучонгим мактаба ва кишиломиз кутубхонаси бўлган. Мактабда аъло баҳоларга ўқирдим, бальзилар менинг ҳавас қилишади. Лекин мен доим кўнглим ўқиб юради. Бир сафар паспорти оладиган бўлдик. Ўқитувчимиз ҳамманига ота-онасиининг тургилган саналарини ёзиб келишини бўюрди. Ўшандага ҳамма ёзиб тайёрлаб борган. Синфимизда фақат мен отамнинг турғилган санасини ёзиб бора олмаганиман. Онамдан сўрасам, унугтиб юборган. Ўйимиздаги баъзи хужжатларда эса отамнинг турғилган вақтлари ўзилмаган эди. Ўшандага ҳамма ўртоқларим ёзган маълумотномасини шоққин-сурон билан ўқитувчимизга топширган. Фақат мен бир ўзим бир четда қолиб кетувдим. Ўртоқларим олдида жуда кийин ахволда қолгандим, жуда алам қилганди.

ўйлайман. Энди отам йўқ. Ҳамма орзу-нитяларим оғирлики бир армонга айланган. Мен кутган кунлар энди ёки қаочон келмайди. Баъзида "кейнинг оиласидардан бўлган фарзандларни кўриб келсанмикин" деб ўйлайман. Лекин барбири уларни кўниб кўнглим баттар вайрон бўлмасмискин. Яқинда ўша асрар юрган квантанацияни йиртиб ташладим. Энди унинг ёки қандай фойдаси йўқ менга. Бу билан отамга бўлган сунгти интилишим ҳам сўнди. Кўнглимдага эса "Эх, улар ўшандага ажрашмаганди эди" деган ўй алланаверади. Баъзан шунчага изтироб чекканимга уларни айлагим келади, ҳафа бўлиб кетаман. Лекин энди ўнда ҳам кечирди.

Қадрли ота-оналар! Ҳар бир фарзандларингизни қанча яхши ниятлар билан кутгансиз. Онахонлар, уларни не-не азобларда бўшириб дунёга келтирганлиз. Уларнинг беѓубор кулагулари, ширин қиликларини кўриб калгандингиз яраган. Қасал бўлишгандага оромингиз ўқибдиги атрофида парвона бўласиз. "Дада, ая" деб ўйтган илк сўзларини ўтептиб қанчалик кувонгансиз. Нега энди жону-жоҳоннингиз бўлган жигарбандларингизга шунчага азобларни рабо кўрасиз. Кийинишу ёб-ичишдан бекаму кўстир кўйишининг мумкин. Лекин фарзандларингиз ўзи излаган меҳрин топа олмайди. Доим кўнгли ўқиси бўлади. Тўғри, ҳаётда яхши одамлар кўп. Ҳаммаям бир хилда яхши ўгай ота ёки она бўла олмайди-ку. Фарзандларингиз ўзи ўтупнишадан мухит, яратни кемираётган изтироблари унинг тарбиясига ҳам катта тасвир қилади. "Қучабозори бўлиб кетади" демокчи эмасман. Қандайдир одамови, характери оғир бўлиб қолиси мумкин. Ўзимдан мисол, кўшиларимиз билан яхши мумомала қоламан, бирон нарса, сўрасаса бор бўлса ёки аямайман. Шу билан бирга қандайдир худбинлигим бор. Баъзи вақтларда бутунлай ёлғиз

ишига ажайиб аёлсан-а, "йўқот" деганимда - йўқотмадинг. Кайвони хотинсан-да! Шундай килиб, Махмуд Парпиевнинг саргузаши дейсизми, Россия саёҳати деймизми - адо бўлди. Сетора эса ушбу пахталини барбири ташлаб юбормади: оғилхонага беркитиб кўйди. У жуда хурсанд эди. Ахир уни йўқотганидам... Алоқисса, туй кунига қайтадан тайин булди. Бунинг устига Махмуд Парпиев хотинига қишилик-пахталик харид қилиб берди.

**Зулғизар,
Бекобод шахри.**

ишига кетганда бошланарди. Кўшиларимиз мен ҳақимда гапирмоқчи бўлишиша, "фalon-чининг орқасидан эрагишиб келган кизи", деб гапиришади. Биронтасига сал қаттирок гапириб қўйсам тамом-балога қолардим. "Кечагина келиб ҳамма нарсага эга бўлиб қолдингни? Сен кимсан ўзи бу ўйда?", деган таънига гапларни ўшитардим. Ўша пайтларда кучим фактат кўз ёш қилишга етари. Менинг ягона овучонгим мактаба ва кишиломиз кутубхонаси бўлган. Мактабда аъло баҳоларга ўқирдим, бальзилар менинг ҳавас қилишади. Лекин мен доим кўнглим ўқиб юради. Бир сафар паспорти оладиган бўлдик. Ўқитувчимиз ҳамманига ота-онасиининг тургилган саналарини ёзиб келишини бўюрди. Ўшандага ҳамма ёзиб тайёрлаб борган. Синфимизда фақат мен отамнинг турғилган санасини ёзиб бора олмаганиман. Онамдан сўрасам, унугтиб юборган. Ўйимиздаги баъзи хужжатларда эса отамнинг турғилган турғилган вақтлари ўзилмаган эди. Ўшандага ҳамма ўртоқларим ёзган маълумотномасини шоққин-сурон билан ўқитувчимизга топширган. Фақат мен бир ўзим бир четда қолиб кетувдим. Ўртоқларим олдида жуда кийин ахволда қолгандим, жуда алам қилганди.

(Давоми. Баши 12-саҳифада)
Ва бир муддатдан кейин кириб келиб, ҳамон жаҳидан тушмай, кўрпачада ўтирган эрига муштдекингизни тугунчага, кейин хотинига гашлик билан тикиди-да, тугунчани тортиб олиб, йиртудек қилиб очди, кўзларига ишонман қолди: унда бир даста доллар бор эди. Кейин уни аста санай бошлади: 2000 доллар экан.
- Буни қаердан, кимдан олдинг?
- деб сўради Махмуд Парпиев астагина.
- Бушлакингизди ичиди бир чок

бор экан. Ипиям осилиб ётиб экан. Шу ипидан бир тортсан, йиртиб очилиб кетди. Ман қайта тикимчи эдим. Лекин шунга кўзим тушиб колди...
Махмуд бир дақиқа ўлтаниб қолди. Ва Эрсенкулнинг "землягингдан совға" деганини эслади: тағин землягингни пули йўқлиги... Демак унинг ахчаси шу хилват жойда экан! Сўнг ўзининг кирсовун ичини ўйиб бор долларини жойлаш кўйга-

ни ёдига тушди-да, ниҳоят ўзича жилмайди.

- Тавба бирорнинг тушагини тит-килаб куришни билган Эрсенкул ўзининг устидаги курткани пайпаслаш куришни билмапти-а, хумпар, - деди овоз чиқари.
- Нима дедингиз? - сўради аёли.
- Эй, шунчаки кимдир-биров хаққатан ҳам бизга совға борд, тўйга тўёна берган экан-да, онаси... Энди сен жилла ачинмай бушлакни йўқотишинг мумкин. Пулимиз учкарра кўпайиб кайтиб келди... Ка-

нақа ажайиб аёлсан-а, "йўқот" деганимда - йўқотмадинг. Кайвони хотинсан-да!

Шундай килиб, Махмуд Парпиевнинг саргузаши дейсизми, Россия саёҳати деймизми - адо бўлди. Сетора эса ушбу пахталини барбири ташлаб юбормади: оғилхонага беркитиб кўйди. У жуда хурсанд эди. Ахир уни йўқотганидам...

Алоқисса, туй куни қайтадан тайин булди. Бунинг устига Махмуд Парпиев хотинига қишилик-пахталик харид қилиб берди.

2004, Тошкент

СОГЛІК ПІРІНГІЗ ТАЪМИНИ ҲИС ЭТИНГ

Баъзида тўсатдан шўрми, нордомни, ширинми таом егингиз келиб қолади. Организм ўзида етишмайтган моддага бўлган эҳтиёжини ана шу тарзда билдиради. Турли органларимиз ўзларига нимадир етишмаслигидан хабар бераб туриши эканлигини биласизми? Кeling, ана шу ҳолат хақида батафсил фикрлайлик.

Тилингизни кўрсатинг!

Тил-таъмни ҳис этиш имконини беради. Буни тилда жойлашган, аниқ таъмга жавоб берувчи рецепторлар амалга оширади. Ширин таъмни тил учи билан, шўрни эса тилинг ён қисми, ачиқни орқа қисми, нордом мазани эса тил устининг чекки қисми билан ҳис килимади.

Таъм билан даволаш нима?

Таъм билан даволаш қайси бир жиҳатлари билан игна билан даволашга ўхшаб кетади. Факат оғрикли организма нина билан эмас, таъм билан таъсир ўтказиш керак. Қадимда кишилар тилни организмга йўл очувчи "дарвоза" деб бежизга айтишмаган. Улар, ҳали илмий жиҳатдан тасдиқланмаган бўлса-да, тилда турли органларга таъсир ўтказувчи жуда кўп рефлексоген-лари борлиги-ни ўша пайтадек билишган.

Маълум таъмга эга емакни тилда узоқроқ ушлаб туриб, у ёки бу касалликни тузата олиш мумкин.

Олимлар таъмнинг асосий б хилини аниқладилар: ширин, нордом, шўр, тахир, ачиқ ва ёпишкок.

Ширин таъм - иммунитетни кучайтиради, овқат ҳазм қилишни яхшилади, қон томирларни кентайтиради. Ундан ташқари, бўйрак шамоллашининг олдини олади. Шунингдек, ширинлик инсон организмидаги бўшашига, стрессларни енгишига жуда яхши таъсир кўрсатади.

■ Юрак хасталиги бор кишилар ёнда 1-2 та қанд бўлганини олиб юриши фойдаладан ҳоли бўймайди. Агар юрак хуружига карши суюқ дорилар қабул қилмоқчи бўлсангиз, дорини қанд бўлгага шимдириб, кейин есангиз бўлади.

■ Борди-ю, қон босимминг ошса, дори ичганингиздан сўнг, тилинг тагига бир қошин асал ёки мураббо кўйинг, оғзингизни бирор ширин қиём (сироп) билан чайнинг.

■ Кўнглингиз айниси, бир кунда уч марта кора узум, нок, бандандан тайёрланган ширинлик ёки бир рюмка ликёр ичиб юборинг.

■ Жигар хасталигига ҳар куни 4-5 қошик асал еб туринг. Ширин дорини ютишдан аввал, уни оғзингизда илохи борича узоқроқ ушлаб туринг.

■ Хотирани мустажкамлашда ва мия фаолияти яхшилашида ҳар куни 4-5 чой қошик шакарни оғзингизга солиб, шиминг. 15-20 дақикадан сўнг эса оғзингизни яхшилаб чайнинг. Кариесга чалинмаслиги учун, тишларингизни тозалаб ювинг. Бу ҳолни ҳар 2 ойда 10-12 кун таракорланг.

Ёдингизда тутинг! Агар қандали диабет хасталиги билан оғриган бўлсангиз, "қанд терапия"ни амалга оширишдан аввал даволовчи врач билан маслаҳатлашинг.

НОРДОН ТАЪМ организмда модда айланишини мөърлаштиради, иштаҳа очади, овқат ҳазм қилишга, ичакни умуман организмни тозалашга, ҳарорат пасайшига ҳам фойда беради.

■ Гипотонияда ҳар куни эрталаб бир чой қошик туз солинган исиси суб ичинг, ундан олдин эса, оғзингизни шўр суб билан чайнинг.

■ Иштаҳа ўйқолиб, танангиз оғир чарочкни ҳис этса, овқатланишдан 15 дақика аввал тилинг остига бир чимдим туз ташлаб қўйинг.

■ Ошибконон ости безлари фаолиятини яхшилаш учун тилинг ўрта қисмини укаланди.

■ **Бўйрак хасталигига тилнинг ўзак қисмини укаланди.**

Таъм орқали даволашнинг бир жиҳати бор, яни бу усуспи жуда кучайтириб бўлмайди. Агар сиз нордом ёки ширин таъмни мөъберига етгунча тўплаган бўлсангиз, тил рецепторлари вактинча иш фаолиятини тўхтатади. Шу сабабли сиз ҳам вактинча таъм билиши хусусиятидан маҳрум бўласиди.

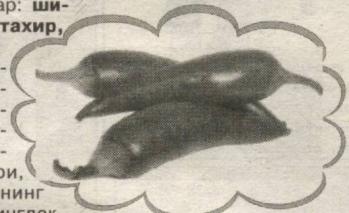
умуман организмни тозалашга, ҳарорат пасайшига ҳам фойда беради.

■ Гипотонияда ҳар куни эрталаб бир чой қошик туз солинган исиси суб ичинг, ундан олдин эса, оғзингизни шўр суб билан чайнинг.

■ Иштаҳа оғир чарочкни ҳис этса, овқатланишдан 15 дақика аввал тилинг остига бир чимдим туз ташлаб қўйинг.

■ Ошибконон ости безлари фаолиятини яхшилаш учун тилинг ўрта қисмини укаланди.

■ **Бўйрак хасталигига тилнинг ўзак қисмини укаланди.**

салликларда 1-2 дона лимонни стаканга эзиб олинг ва унинг устидан исисику сўйинг, сўнгра ҳар яним соатда тайёр бўлган шарбатнинг 1/3 қисмини ичиб туринг.

■ Овқат ҳазм қилиши бузилганда ҳар соатда янги тайёрланган лимон шарбатидан бир қошиқдан ичиб туринг. Шарбатни ютишдан аввал оғизда узоқроқ сақлаб туринг.

■ Кўнгил айнишида ҳам лимоннинг бир бўлганини ўки шавел баргларини тилинг остига ташлаб кўйсангиз, яхши фойда беради.

■ **Ёдингизда сақланг!** Нордом таъм гастрит, кислоталик мөърдан ошиб кетган ёки ошқозон яраси касалликларига салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

ТАХИР ТАЪМ иштаҳа-сизлика, сийдик хайдорчи ўйлар ва бўйракни даволашда, организм заҳарланишининг олдини олишида жуда фойдали.

Тахир таъм организмдаги ортика суюқликни тозалаша хусусиятига эга. Бундай маҳсулотларни кўп микдорда истеммол килиш бўзан депресияга олиб келиши мумкин.

■ Ошибконон бузилишида қоқиўт пояси, кофе доначаларини чайнанг ёки 50гр. ароқка ярам чой қошик туз солиб, хўллаб ичинг.

■ Сўлак ажралшини яхшилаш учун, овқатдан олдин кофе донаси чайнанг ёки таҳир таъмни шарбат ичиши тавсия этилади.

■ **АЧЧИҚ ТАЪМ** — овқат ҳазм қилишини ва иштаҳани яхшилайди, қон томирларни кен-

шунинг учун нордом дориларни ютманг, уларни оғизда бироз сақлаб, сўринг. Оғиз бўшлиғида бирор тошмаларингиз бўлса, нордом дорилар тавсия этилмайди.

ШЎР ТАЪМ тозаловчи хусусияти билан, организмни кераксиз ва заҳарли маддалардан тозалайди. Шўр овқат ҳазм қилишини яхшилайди.

Иштаҳа ва чанқокни қақиради. Ундан ташқари, у организмда сувни мөърда сақлашга хизмат килиди.

■ Сурункали корин дам бўлишида ҳар куни эрталаб бир чой қошик туз солинган исиси суб ичинг, ундан олдин эса, оғзингизни шўр суб билан чайнинг.

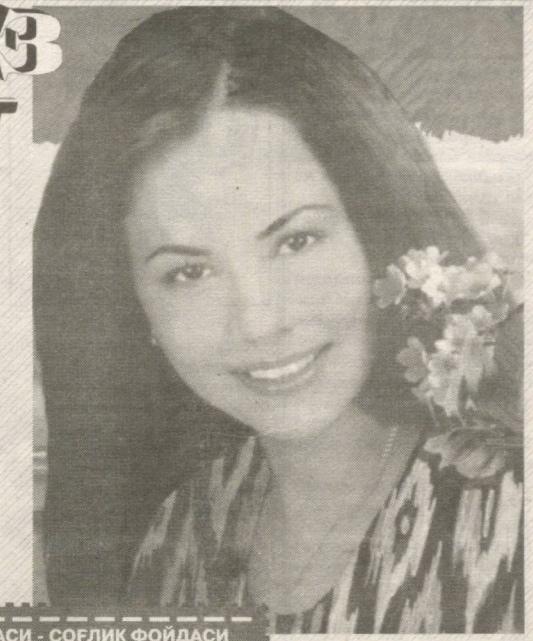
■ Иштаҳа ўйқолиб, танангиз оғир чарочкни ҳис этса, овқатланишдан 15 дақика аввал тилинг остига бир чимдим туз ташлаб қўйинг.

■ Сувода организм исислигини бир маромда саклаш учун, вакти-вакти билан шўрданак, шўр бодринг каби нарасаларни шошмасдан яхшилаб чайнаб, сўнгра ютинг.

■ Иссикда организмни сувсизланиб қолишдан саклаш учун, вакти-вакти билан шўрданак, шўр бодринг каби нарасаларни шошмасдан яхшилаб чайнаб, сўнгра ютинг.

■ Ошибконон ости безлари фаолиятини яхшилаш учун тилинг ўрта қисмини укаланди.

■ **Бўйрак хасталигига тилнинг ўзак қисмини укаланди.**

ТИЛ МУОЛАЖАСИ - СОГЛІК ФОЙДАСИ

Баъзан тил ҳам ўзига хос парваришга муҳтоҳ бўлади. Ана шундай пайтларда ҳар куни тилингизни бармоқлангиз билан босиб, 5-7 дақика давомида ужаланди. Агар ужалаш давомида ўзингизни ноҳуш ҳис килсангиз, бу усуслин дархол тўхтатинг.

■ **Юрак хасталикларида тил учун укаланди.**

■ **Нафас ўйлари касалланганда тил учун укаланди.**

■ **Ошқозон ости безлари фаолиятини яхшилаш учун тилинг ўрта қисмини укаланди.**

■ **Бўйрак хасталигига тилнинг ўзак қисмини укаланди.**

ош кошик қалампир дамламасидан ичинг.

■ **Ёдда сақланг!** Аччиқ таъмли нарсаларга ошқозон яраси бор, гастрит билан оғриган кишилар учун.

■ **ЁПИШКОК, ШИЛИМШИК ТАЪМ** диареяни тўхтатади, оғиз бўшлиғидаги жароҳатларни тузалишида, териңнинг рангини яхшилашади фойдаланади.

Тўғри, кўп микдорда ёпишкоқликни хис этиш инсон рухиятига ҳам таъсир кўрсатиши мумкин. Бу таъм кўркувни, ўз-ўзига ишонмасликни, беҳжаловатликни, ўз-ўзини ортиқана танқид килишини юзага келтиради.

■ **Диарея** (ич кетиш)да оғзингизни ҳар соатда бир стакан винонинг 1/4 қисми билан чайиб туринг, сўнг ютиб юборинг.

■ **Қон ивишининг ёмонлашвида, гемоглобин микдори пасайиб кетишида иложи борича кўп хурмо истеммол килинг.**

ЎЗИГА ХОС ҚОИДА

Таъм билишининг маълум бир қоидалари бор. Агар сизга тортиқ қилинган таомноманинг асосий қисмини ширинлик ташкил этса, дастурхондаги бошқа таомларда биз билган б таъмнинг бирор тасаси бўлиши мумкин. Уларнинг баъзилари бир-бира тўлдирилади, ёки аксинча рад этади.

Масалан, торт бўлганини ачиқникоғизни нордом, шўр ёки ёпишкоқ таъмни бўлса, у билан таҳир, ачиқ ёки ёпишкоқ таъмли нарсалар ейиш мумкин.

Агар таомингизнинг асосийси нордом, шўр ёки ёпишкоқ таъмни бўлса, у билан таҳир, ачиқ ёки ёпишкоқ таъмли нарсалар ейиш мумкин аммо, шўр гўётини нордом портвейн билан баҳам кўриш асло мумкин эмас.

Агар бу қоидаларга амал қилинмаса, ошқозонингиз овқат ҳазм қилишда "эринчоқлик" килиб қолади. Табиийи, бу инсон саломатлигига ёмон таъсир кўрсатиш мумкин.

БИР КАЙНОВИ
ЧИНА ГАПЛАР

“Юрагида чўчи бор экан, севилисини кўриб ахана олди”.
(Бир ҳикоядан)

“Ковжираб ёнмоқдаман. Бу ёнишдан кўйиб кул бўлсанам бўламанки, қайта очилиб гул бўла олмайман”.
(Бир мақоладан)

“У тигант корхонани ҳажиб, ютиб юборди”.
(Маколадан)

“Машинамиз ҳалосслаб Чимчига етib келганида, тўрт тарафимизни ўраб турган тозлар чакирилмаган меҳмонларга хўмрайи қараб турарди”.
(Бир ҳажвия ўҳшатмасидан)

“Сутдай тондза сочларимни кўйеш силар”.
(Бир шеърдан)

“Мен ғунчаман гулбодаги, Тиконим бор, узомайсиз”.
(Бир газетхон ижодидан)

“Ҳали гул ғунчасан, кундан мени кўриб турсан, Чирой очиб, очиласан...”
(Хаваскор шоирнинг ижодидан)

“Эълон: Матъумоти йўқ ҳиз мутахассислиги бўйича иш кидиради”.
(Ишга марҳамат доскасидан)

“Пахта хирмонида бригадир ухлаб ётганида қобоқари лашибан бўса олса ҳам мақ этмайди-я”.
(Пахтакорлар гапидан)

“Ўликхонага кирганимайди, бир журда шашга қараб, кўзини милтиллатиб меҳрла боқиб турарди”.
(Бир сұхбатдан)

“Ҳайҳотдек аэропортда самолёт қаноти синажа қўшидек мунгайт турарди”.
(Бир мақоладан)

- Мен жамиятни яна бир ароқчурдан халос қўлдим.
- Қандай қилиб?
- Кечадан бошлаб ўзим ич-килини ташладим.

Шодивой сувга тушса қуруқ чиқадиган одам

Кайнона келинга ҳисоб бергандай деди:

- Пол ювшини ҳам яхши билмайсиз, тушлники ёмон тайёрлайсиз, мени ўғлимни арралайсиз, билмадим қандай хотинисиз? Мана, мен сизни ёшинингизда...

- Сиз, ойи мени ёшимда, - дёя жавоб берди келин, аллақачон учинчи эрни кўйганнисиз...

(Хаваскор шоирнинг ижодидан)

— Анон 80 яшар чолни чотиб юришини кўрдингми бадан тарбия билан шукулланади, биз ҳам юрибмизда 40 ёшга кармасдан ароқ шаб, сигарет чехиб ҳорин қўйиб.

(Бир сұхбатдан)

“Ҳайҳотдек аэропортда самолёт қаноти синажа қўшидек мунгайт турарди”.
(Бир мақоладан)

- Сиз менга ёқмай турибисиз.

- Ҳайронман, сиз ўзингиз ҳам унчалик чиройли эмасиз-ку!

(Бир мақоладан)

Шифокор олдига келган беморни кўриб чиқиб, калласини қимирлатди.

- Сиз менга ёқмай турибисиз.

- Ҳайронман, сиз ўзингиз ҳам унчалик чиройли эмасиз-ку!

(Бир мақоладан)

Асаб қасалига дучор бўлган бир хуширӣ аёлга шифокор бир қатор доридармон бериди-да, ҳар ҳафта келиб туршиши буюрипти. Бироқ у аёл келматти. Шифокор унга қўнгироқ қилиб, нега бедорак бўлиб кетганинг сабабини сўрабди:

- Жигингизга тегадиган шилқимлардан ўзингизни тортиб юринг деган эдиниз-ку! — дебди.

(Бир мақоладан)

Ахлат ташлама! Жарима: Кўлингни Синдираман!

(Бир мақоладан)

Хандалар муаллифи М. МИРЗАШАРИПОВ.

ШУНЧАКИ ЎЛЛАБ ТОПЛАМАЙДИГАН АНТИКА ГАПЛАР

“Кутубхонага етарли ётиб берилмағанилиги сабабли билимга чанқоқ болалар ўрнига камалашу-сичонлар китобларни маз-за қилиб, қунит билан ўқишмоқда”.

(Бир мақоладан)

“Томогим тешик, қўшигим кўшик, Бўса бермасанг, айтмайман кўшик”.

(Бир кўшикдан)

“Булбул бўлиб, сени излайман...”

(Бир шеърдан)

“Пештахтада поїафзалларни тумшиген тиржайшб, оғзи очиқ ҳолда харидорларни кутиб ётибди”.

(Бир мақоладан)

“Қорамол, отлар (ҳар бир бошдан) - 600 сўм, бузок, тоҷоқ - 300 сўм, қўй энди - 250 сўм, қўзи, улоқ - 200 сўмдан тўлланглар”.

(Мол бозори дарвозасидаги эълондан)

“Компьютерга вирус тушганилиги сабабли грингча чалиниб, операцияларни амалга оширолмай қолди”.

(Бир банкдаги гапдан)

“Оҳ, бу қора қўзларни қаердан олгансиз?”

(Бир ошиқ ийғитнинг дегани)

“Сизнинг ўша дил издорингиз юрагимни ўзиб, бағримни чок-чокидан ситилтириб юборди...”

(Бир мақолага ёзилган акс садодан)

Битта телевизор учун ярим умримни бернига тайёрман, - дебди қайнона.

Келини унга искита телевизор соғга қилибди.

(Бир мақоладан)

— Вой бў, бу тогара ортган машиналар карбони қаёху кетганинг?

— Анави Танти бойбачча борку, фирманинг хўжайини, тўй қилётган, ўша тозараларни ҳудасиника жунатаяпти.

(Бир мақоладан)

— Таннозхонни кўрдингизни бойлигига учуб анови кария чолга тегиб олди.

Рассом А.ҲАКИМОВ,

Хандалар муаллифи М. МИРЗАШАРИПОВ.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Кабулхона: (Тел. ва Факс) 133-28-20

Табриклар, эълонлар: 133-04-50

Бўлимлар: Оила - 133-04-35, 134-25-46

Бухгалтерия: 132-07-41

Газета «Шарқ» нашириёт-матбаса акциядорлик компанияси босма-хонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-йи.

Босишига топшириш вақти - 20.00. Босишига топширилди - 21.00.

Газета таҳририят компьютер базасида терилида ва саҳифаланди.
E-mail: oila.vajmiyat@rambler.ru

ХОМИЙ: «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси

ОБУНА ИНДЕКСИ - 176

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигига 027-рақам билан рўйхатга олинган.

Буюртма Г - 139. Формати А-3, ҳажми 4 табоб.

Адади - 15856

Саҳифалови - Ш. БАРОКОВ

Рассом - Н. ХОЛМУРОДОВ

Навбати - Н. ЙУЛДОШЕВА

Мусахих - С. САЙДЛИМОВ

1 2 3 4 5

Оила ва жамият

Фойдаланилмаган кўлэзмалар таҳлил қилинмайди, муаллифларга қайтарилмаганди, ёзма жавоб берилмаганди.

Газетадан кўчириб босилганда «Оила ва жамият»дан олинганилиги албатта кайд этилсин.